

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DLA
PROJEKTU

***Program Ochrony Środowiska
dla Gminy Stara Błotnica
na lata 2017-2020
z perspektywą do roku 2024***

opracowana przy współpracy
Urzędu Gminy w Starej Błotnicy

przez:
PPUH „BaSz” mgr inż. Bartosz Szymusik
26-200 Końskie ul. Polna 72
tel./fax: (41) 372 49 75
e-mail: basz@post.pl
www.basz.pl

Stara Błotnica 2016

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie.....	4
1.1 Podstawa prawna i cel opracowania Prognozy	4
1.2. Zawartość merytoryczna Prognozy.....	4
1.3. Zawartość "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"	6
1.4. Cele "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"	6
2. Analiza stanu środowiska naturalnego gminy Stara Błotnica	8
2.1. Stan środowiska przyrodniczego gminy.....	8
3. Problemy ochrony środowiska w gminie Stara Błotnica, istotne z punktu wdrażania projektu "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"	13
3.1. Degradacja gleb i powierzchni ziemi	13
3.2. Zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych	13
3.3. Powietrze atmosferyczne	14
3.4. Zasoby przyrodnicze	16
3.5. Hałas.....	17
3.6. Pola elektromagnetyczne	17
3.7. Gospodarka odpadami.....	18
4. Główne cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym, regionalnym i ich uwzględnienie podczas opracowania "Programu Ochrony Środowiska..."	20
5. Zadania ujęte w projekcie "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"	23
6. Określenie, analiza i ocena stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem	25
6.1. Matryca wpływów zadań "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"	25
6.2. Przewidywane znaczące oddziaływania zamierzeń "Programu Ochrony Środowiska..." (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko, w tym na obszar Natura 2000	30
6.3. Wpływ realizacji zapisów "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica..." na poszczególne komponenty środowiska	36
7. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji POŚ	48
8. Propozycje rozwiązań alternatywnych służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją projektu POŚ.....	49
9. Niedostatki i braki materiałów utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania na środowisko ustaleń projektowanego dokumentu.....	51
10. Oddziaływania transgraniczne POŚ	52
11. Informacje końcowe	53

11.1. Metody wykorzystane przy opracowaniu „Prognozy...” i analizie "Programu Ochrony Środowiska..."	53
11.2. Metody analizy realizacji skutków POŚ.....	53
12. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	55

1. Wprowadzenie

1.1 Podstawa prawna i cel opracowania Prognozy

Podstawą prawną sporządzenia niniejszej „Prognozy oddziaływania na środowisko projektu Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024” jest art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2016, poz. 353 ze zm.). Artykuł ten zobowiązuje organy administracji opracowujące projekty strategii do przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji tych dokumentów. Związane jest to ze stosowaniem w prawodawstwie polskim postanowień Dyrektywy 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

Zgodnie z zapisami ustawowymi przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty: „strategii rozwoju regionalnego (...) polityki, strategię, plany lub programy dotyczące w szczególności przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, gospodarki przestrzennej, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystania terenu, opracowywane lub przyjmowane przez organy administracji (...) polityk, strategii, planów lub programów, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar natura 2000”.

Nadrzędnym celem „Prognozy...” jest określenie potencjalnych skutków w środowisku, jakie mogą wystąpić po wdrożeniu zapisów projektu "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024" jak również sformułowanie zaleceń o charakterze przeciwdziałania lub minimalizacji dla wszelkich jego negatywnych oddziaływań. „Prognoza...” winna wspierać proces decyzyjny dla realizacji inwestycji ingerujących w stan środowiska.

Celem przeprowadzenia niniejszej „Prognozy oddziaływania na środowisko...” jest:

1. ocena stopnia i sposobu uwzględnienia zagadnień ochrony środowiska w projekcie "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"
2. ocena potencjalnych skutków środowiskowych wdrażania zapisów dokumentu
3. przygotowanie ewentualnych wytycznych, które pozwolą na udoskonalenie końcowej wersji „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica ...”.

1.2. Zawartość merytoryczna Prognozy

Zawartość niniejszej „Prognozy...” wynika z powyżej przedstawionej ustawy dotyczącej udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko.

W sprawie przeprowadzenia procedury środowiskowej do dokumentu "Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024" Gmina wystąpiła z pismami do:

- Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Warszawie (odpowiedź: znak pisma – ZS.9022.1877.2016 PK z dnia 11 października 2016 r.)
- Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie (odpowiedź: znak pisma – WOOŚ-I.411.302.2016.DC z dnia 27 października 2016 r.)

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie określił zakres „Prognozy oddziaływania na środowisko dla Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024” oraz wskazał na istotne elementy dokumentu, które należy szczegółowo przeanalizować.

„Prognoza oddziaływania na środowisko” powinna zawierać:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

„Prognoza oddziaływania na środowisko” powinna określać, analizować i oceniać:

1. istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
2. stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
3. przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne w szczególności na zdrowie ludzi. Należy uwzględnić zależności między poszczególnymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

„Prognoza oddziaływania na środowisko” powinna przedstawiać:

1. rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko,
2. rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie ustalił zakres prognozy oddziaływania na środowisko zgodny z art. 51 ust. 2 ustawy ooś.

Stopień szczegółowości:

Prognoza powinna zawierać wpływ założeń i planowanych przedsięwzięć na wszystkie formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015r., poz. 1651, ze zm.) ze szczególnym uwzględnieniem wpływu na: Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Rzeki Pilicy i Drzewiczki, ustanowiony Rozporządzeniem Nr 43 Wojewody Mazowieckiego z dnia 5 maja 2005r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Rzeki Pilicy i Drzewiczki (Dz. Urz. Woj. Maz. z 2005r. Nr 105, poz. 2 950 ze zm.).

1.3. Zawartość "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"

Zgodnie z Ustawą „Prawo ochrony środowiska” jednostki samorządu terytorialnego mają obowiązek opracowania „Programu Ochrony Środowiska”.

Poprzedni „Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Stara Błotnica na lata 2009-2012 z uwzględnieniem lat 2013-2016 (aktualizacja)” przyjęty został Uchwałą Rady Gminy Nr XXVIII/185/2009 z dnia 24 listopada 2009r. Celem niniejszego "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica..." jest przeprowadzenie analizy stanu obecnego środowiska naturalnego w gminie oraz określenie kierunków działań bieżących i długofalowych samorządu w zakresie ochrony środowiska.

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica...” stanowi opracowanie, które ma za zadanie umożliwienie kompleksowego i efektywnego zarządzania ochroną środowiska. Ma on zapewnić niezbędną koordynację działań proekologicznych w gminie, przyczynić się do rozwiązania istniejących problemów w tym zakresie, a także ukierunkować podejmowane działania w celu przeciwdziałania mogącym pojawić się w przyszłości zagrożeniom.

Projekt "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica..." składa się z rozdziałów:

- Przedmiot i zakres opracowania
- Podstawy i cel opracowania
- Metodyka opracowania programu
- Charakterystyka Gminy Stara Błotnica
- Diagnoza aktualnego stanu środowiska na terenie Gminy Stara Błotnica
- Cele w zakresie ochrony środowiska dla Gminy Stara Błotnica
- Priorytety w zakresie ochrony środowiska dla Gminy Stara Błotnica
- Zarządzanie ochroną środowiska
- Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica
- Streszczenie w języku niespecjalistycznym

1.4. Cele "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"

Priorytety:

- rozwój gospodarczy gminy z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego
- poprawa stanu środowiska naturalnego na terenie gminy w poszczególnych jego obszarach

Działania w "Programie Ochrony Środowiska dla gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024" realizowane będą w podziale na grupy:

1. Ochrona powietrza atmosferycznego
2. Ochrona przed hałasem
3. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym
4. Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych
5. Gospodarka odpadami
6. Ochrona gleb i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych

7. Ochrona środowiska przyrodniczego
8. Minimalizacja zagrożeń dla środowiska
9. Edukacja ekologiczna

2. Analiza stanu środowiska naturalnego gminy Stara Błotnica

2.1. Stan środowiska przyrodniczego gminy

Gmina Stara Błotnica położona jest w południowej części województwa mazowieckiego. Gmina zajmuje powierzchnię 96 km² co stanowi 15% ogólnej powierzchni powiatu. Liczba mieszkańców wynosi 5 220 osób (stan na 31.12.2015r. wg GUS). Do większych skupisk ludności na terenie gminy zaliczyć można: Nowy Kiełbów, Stare Siekluki, Stary Gózd i Starą Błotnicę. Gmina ma charakter typowo rolniczy, użytki rolne zajmują 84% jej ogólnej powierzchni.

Różnorodność biologiczna, tereny chronione

Lasy chronią gleby przed zmywaniem i wyjąłowieniem przez wody opadowe, regulują stosunki wodne w zakresie retencjonowania wód podziemnych i powierzchniowych, a także zmniejszają ich spływ powierzchniowy. Stwarzają również korzystne warunki rekreacyjne i topoklimatyczne.

Lasy przyczyniają się do zmniejszenia wysokich i podwyższenia niskich stanów wód w ciekach, powodując tym samym wyrównany spływ wód. Chroni przed wiatrami, stanowi skuteczną osłonę przed hałasem i ma szczególne znaczenie dla regeneracji sił psychicznych i fizycznych człowieka. Lasy oprócz roli gospodarczo-ochronnej i klimatotwórczej spełniają ważną funkcję turystyczno-rekreacyjną.

Lasy w gminie zajmują 823,77 ha – co stanowi 8,6% powierzchni ogólnej. W tym lasy prywatne – 756,45 ha. W gminie brak jest większych kompleksów leśnych. W poszczególnych wsiach areał lasu nie przekracza ok. 40 ha, wyjątki stanowią: Kadłubek Nowy (68 ha), Pierzchnia (ponad 98 ha) i Kadłub (138 ha). Stan zadrzewienia w gminie wynosi ok. 128 ha i są to zwłaszcza zadrzewienia przyzagrodowe (głównie drzewa owocowe) i przydrożne.

W lasach występuje głównie sosna z domieszką brzozy, bory suche, olsy.

Pod względem własności prawie 92% stanowią lasy prywatne. Wskaźnik lesistości dla gminy Stara Błotnica wynosi 8,6% i jest dużo niższy niż wskaźnik dla kraju (29,5%), dla województwa mazowieckiego (23,3%) oraz dla powiatu białobrzeskiego (25,2%).

Obszary prawnie chronione

Na terenie gminy Stara Błotnica znajdują się obszary objęte ochroną:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina rzeki Pilicy i Drzewiczki
- 1 pomnik przyrody

Obszar Chronionego Krajobrazu

Nazwa obszaru	Charakterystyka
Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina rzeki Pilicy i Drzewiczki (powołany Rozporządzeniem Nr 43 Wojewody Mazowieckiego z dnia 5 maja 2005r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny rzeki Pilicy i Drzewiczki)	Obszar ten obejmuje północną część Gminy Stara Błotnica do linii drogi Nowy Kadłubek – Stary Gózd – Stara Błotnica – Kadłub. Dolinę charakteryzuje bogactwo występujących ptaków oraz występowanie gatunków rzadkich w skali europejskiej. Obszar ten został zaliczony do systemu ostoi ptaków o randze europejskiej.

Pomnik przyrody

Opis	Akt prawny
Zadrzewienie dwustronne drogi krajowej Nr 7 na odcinku ok. 2 km w miejscowości Stare Siekluki, w skład którego wchodzi 44 sosen pospolitych i 13 dębów szypułkowych	Rozporządzenie Nr 64 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24 października 2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu białobrzzeskiego

W Gminie Stara Błotnica znajdują się również inne obszary cenne przyrodniczo, jednak nie objęte ochroną prawną - torfowisko „*Siekluki*” – które obejmuje obszar źródliskowy doptywów górnej Tymianki, o powierzchni całkowitej około 110 ha, obszar „Grodzisko” – teren dawnego torfowiska niskiego, zabagniony, porośnięty wierzbą i brzozą, oraz ols „Gozdowska Wola” – jedyne w subregionie radomskim miejsce występowania zwartych grup wiązu, z przyległymi torfowiskami i populacjami ptaków zagrożonych wyginięciem – odnotowano tam 111 gatunków ptaków (93 lęgowe), z których 3 wymienione są w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt” – błotniak łąkowy, kropiatka, oraz zielonka. Ponadto na terenie gminy znajduje się ok. 50 zarejestrowanych stanowisk archeologicznych.

Ukształtowanie powierzchni

Gmina Stara Błotnica położona jest w obrębie dwóch jednostek fizjograficznych:

- część wschodnia gminy to Równina Kozienicka (część makroregionu Nizin Środkowo – Mazowieckich) zajmująca $\frac{3}{4}$ powierzchni gminy. Wysoczyzna pochylona jest ku Radomce w kierunku południowym (wysokość 135 – 150 m n.p.m.), rozcięta jest doliną rzeki Tymianki, jej licznymi doptywami oraz rowami melioracyjnymi.
- część zachodnia gminy to Równina Radomska, która stanowi $\frac{1}{4}$ jej obszaru. Rzeźba terenu jest tu bardziej urozmaicona. Przeważające nachylenia w granicach 2 - 5%, głęboko przecięte doliną rzeki Pierzchnianki (wysokość względna 10 do 25 metrów), płynącej w kierunku północno – wschodnim. Przez teren ten przechodzi dział wodny II rzędu oddzielający dorzecze Radomki (Tymianka) od dorzecza Pilicy (Pierzchnianka).

Gleba

Gleby gminy Stara Błotnica cechują się dość dobrą jakością do produkcji rolniczej. 56% udziału stanowią kompleksy gleb: pszenney dobry, żytni bardzo dobry, żytni dobry, zbożowo - pastewny mocny. Gleby te występują w zwartych rejonach w środkowej i południowej części gminy.

Przeważają gleby orne średniej jakości klas IVa i IVb. Procentowy udział gleb wg klas bonitacyjnych przedstawia się następująco:

- klasa I – III obejmuje ok. 18% powierzchni gminy,
- klasa IV – obejmuje ok. 38% powierzchni gminy,
- klasa V i VI - stanowi ok. 44% powierzchni gminy.

Największą część gruntów gminy zajmują tereny orne oraz obszary łąk i pastwisk, co przekłada się bezpośrednio na typowo rolniczy charakter gminy.

Wody powierzchniowe i podziemne

Teren gminy Stara Błotnica położony jest w dorzeczu rzeki Radomki i Pilicy. Największymi dopływami tych rzek na terenie gminy są rzeki Pierzchnianka i Tymianka. Dział wodny przebiega na linii Wola Kaszewska – Siekluki – Bobrek.

Około $\frac{3}{4}$ powierzchni gminy zajmuje dorzecze Radomki, rzeką odwadniającą jest Tymianka z bogatą siecią bezimiennych dopływów oraz licznymi rowami melioracyjnymi. Teren stanowiący dorzecze jest obszarem silnie zdrenowanym. Występują nieliczne zabagnione miejsca, bezodpływowe lub tylko częściowo włączone do sieci odpływowej. Niewielki teren – północno-zachodnia część – gminy zajmuje dorzecze rzeki Pierzchnianki.

Na obszarze gminy znajdują się niewielkie zbiorniki retencyjne (12 zbiorników o łącznej powierzchni 11,53 ha) wykorzystywane w celach gospodarczych lub hodowli ryb. Uzupełnieniem wód powierzchniowych jest 129 km rowów melioracyjnych.

Wody podziemne, eksploatowane na terenie gminy Stara Błotnica pochodzą z kilku poziomów wodonośnych:

- jurajskiego (GZWP nr 412,413 „Szydłowiec-Goszczewice”),
- kredowego, trzeciorzędowego (GZWP nr 215 „Subniecka Warszawska”)
- czwartorzędowego (poza zasięgiem GZWP).

Wody gruntowe zlokalizowane są na głębokości 0,5-2,0 m na obszarach piaszczysto-żwirowych. Wody podziemne są źródłem wody pitnej i dla celów gospodarczych.

GZWP Nr 412, 413 – Szydłowiec, Goszczewice, wiek J₃, szacunkowe zasoby dyspozycyjne 236 tys. m³/d, średnia głębokość ujęć wód podziemnych 100 m, zbiornik w ośrodku szczelinowym i szczelinowo – porowym,

GZWP Nr 215 - Subniecka Warszawska charakteryzują następujące parametry:

- utwory wodonośne – czwartorzęd, kreda
- szacunkowe zasoby dyspozycyjne – 500,9 tys. m³ /dobę
- wskaźnik zasobów dyspozycyjności – 125 m³ /dobę/km²
- miąższość poz. wód > 40 m.

Teren gminy wchodzi w skład jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) PLGW230082 o nazwie 82 oraz PLGW230099 o nazwie 99.

Klimat

Gmina Stara Błotnica położona jest na styku trzech dzielnic klimatycznych: wielkopolsko-mazowieckiej, radomskiej i łódzkiej.

Charakterystyczne cechy klimatu:

- średnia temperatura roczna wynosi 7,7⁰C,
- średnia roczna ilość opadów w granicach 512 mm,
- długość okresu wegetacyjnego około 210 dni,
- wilgotność względna 80%,
- dominacja wiatrów zachodnich, południowo-zachodnich i północno-wschodnich.

Część wschodnia terenu gminy posiada mniej korzystne warunki klimatyczne z uwagi na dużą wilgotność spowodowaną płytko zalegającymi wodami gruntowymi.

Surowce mineralne

Na obszarze Gminy Stara Błotnica nie udokumentowano znaczących złóż bogactw mineralnych. Uwarunkowane jest to budową geologiczną tego obszaru. Występują jedynie w niewielkiej skali surowce ilaste i okruchowe (żwir i pospółka). Z uwagi na niewielkie zasoby eksploatowane są one jedynie na lokalne potrzeby okolicznej ludności w związku z drobnymi pracami budowlanymi i remontowymi. Rozkład występowania surowców mineralnych w gminie przedstawia się następująco:

- Kruszywo naturalne (tworzone przez piaski różnoziarniste i żwiry) - dobrej jakości i nadaje się do stosowania w budownictwie. Kruszywo występuje w miejscowościach: Pągowiec, Nowy Kadłubek, Stara Błotnica, Stary Gózd, Grodzisko, Jakubów, Pierzchnia i Stary Kobylnik.
- Gлина zwałowa z powodu zanieczyszczeń okruchami skał węglowych nie stanowi dobrego, przydatnego surowca do wytwarzania ceramiki budowlanej. Nie jest ona również łatwo dostępna do eksploatacji.
- Torfy – trzcinowy i turzycowy niski – zalegają na dolinie Tymianki. Zasoby wynoszą ok. 5700 tys. m³ i zalegają na powierzchni 600 ha, mogą być wykorzystane jako nawóz rolniczy.

Gospodarka odpadami

Zgodnie z „Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012-2017

z uwzględnieniem lat 2018-2023” Gmina Stara Błotnica należy do radomskiego regionu gospodarki odpadami. Region ten tworzą powiaty: białobrzeski (6 gmin), grójecki (9 gmin), lipski (6 gmin), kozienicki (7 gmin), przysuski (8 gmin), radomski (12 gmin), miasto Radom, szydłowiecki (5 gmin), zwoleński (5 gmin) i piaseczyński (2 gminy).

Do instalacji regionalnych obsługujących region radomski należą:

- Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK), „RADKOM” Sp. z o.o. w Radomiu składająca się z sortowni odpadów komunalnych zmieszanych i selektywnie zebranych oraz linii do kompostowania frakcji organicznej pochodzącej ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych,
- składowisko odpadów w m. Radom – Wincentów,
- składowisko odpadów w m. Warka, gm. Warka.

Od 1 lipca 2013 roku weszły w życie przepisy o przejęciu obowiązków gospodarowania odpadami przez gminy i ponoszenia opłat przez wytwórców odpadów komunalnych. Nowy system odbioru odpadów został wprowadzony na terenie gminy Stara Błotnica w ustawowym terminie. Właściciele nieruchomości zobowiązani są we własnym zakresie do wyposażenia nieruchomości w odpowiednią ilość pojemników do gromadzenia odpadów komunalnych. Wyselekcjonowane odpady odbierane są przez wyspecjalizowaną firmę (wyłonioną w drodze przetargu) z nieruchomości, według ustalonych harmonogramów.

W zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej dopuszcza się unieszkodliwianie frakcji odpadów ulegających biodegradacji, w tym odpadów zielonych poprzez kompostowanie, pod warunkiem nie stwarzania uciążliwości dla ludzi. Odpady wielkogabarytowe oraz sprzęt

elektryczny i elektroniczny, materiały budowlane i opony wystawiane są przed posesję przez właścicieli i odbierane są cyklicznie w ustalonych terminach.

Usługę odbioru odpadów komunalnych na terenie Gminy Stara Błotnica od dnia 1 stycznia 2015 r. świadczy firma ATK Recykling (ul. Chorzowska 3, 26-600 Radom).

Odpady zmieszane z terenu gminy Stara Błotnica odbierane są 1 raz w miesiącu według ustalonego harmonogramu:

- odpady komunalno-bytowe – worek czarny
- odpady zielone, biodegradowalne – worek brązowy

Odpady segregowane odbierane są 2 razy w miesiącu (jednego dnia odbierane są: papier, tektura, tworzywa sztuczne i metale, w kolejnym tygodniu odbierane jest szkło). Odpady te odbierane są w workach:

- papier, tektura – worek biały,
- tworzywa sztuczne – worek żółty,
- metale – worek niebieski,
- szkło – worek zielony.

3. Problemy ochrony środowiska w gminie Stara Błotnica, istotne z punktu wdrażania projektu "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"

3.1. Degradacja gleb i powierzchni ziemi

Na terenie Gminy Stara Błotnica dominują gleby brunatne, bielcowe, pseudo – bielcowe i rdzawe. W dolinach rzecznych występują głównie mady (wytworzone z piasków słabo gliniastych i luźnych, rzadziej piasków gliniastych czy glin). Gleby torfowe i murszowe występujące na obszarze gminy (teren torfowiska „Siekluki”) są zniszczone przeprowadzanymi zmianami melioracyjnymi.

Główne zagrożenia i problemy:

- zakwaszenie gleb obniżające ich przydatność rolniczą,
- degradacja terenów poeksploatacyjnych,
- przewaga gleb słabej jakości,
- zabiegi melioracyjne powodujące osuszanie obszarów podmokłych,
- degradacja powierzchni ziemi spowodowana rozbudową infrastruktury technicznej zaopatrzenia w energię i wodę, a także rozbudową sieci drogowej,
- lokalne zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi głównie w sąsiedztwie szlaków komunikacyjnych.

3.2. Zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych

W latach 2010-2015 na terenie gminy Stara Błotnica nie prowadzono badań wód powierzchniowych. Rzeka Tymianka badana była w punkcie pomiarowo-kontrolnym poza terenem gminy – w miejscowości Jedlińsk, przy ujściu do rzeki Radomki.

Ocena stanu jednolitych części wód rzecznych w latach 2010-2015

Nazwa jednolitej części wód/kod ocenianej JCW	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Stan/potencjał ekologiczny	STAN
Tymianka	Tymianka-Jedlińsk (ujście do Radomki) PLRW200017252589	III	I	Poniżej stanu dobrego	umiarkowany	zły

Źródło – WIOŚ Warszawa

Z badań przeprowadzonych w punkcie pomiarowym na rzece Tymiance wynika, że prowadzi ona wody klasy III (wody zadowalającej jakości - spełniające wymagania dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do spożycia po typowym uzdatnieniu fizycznym, wykazujące umiarkowany wpływ oddziaływań antropogenicznych). Stan oraz potencjał ekologiczny rzek oceniono na umiarkowany.

W celu ochrony wód sporządzono „Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” (PGW). Dokument wyznacza cele środowiskowe dla jednolitych części wód i obszarów chronionych (ustala wartości graniczne wybranych wskaźników jakości wód dla poszczególnych JCWP, JCWPd i obszarów chronionych). Zgodnie z zapisami w/w dokumentu, dla naturalnych części wód celem środowiskowym będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, natomiast dla silnie zmienionych oraz sztucznych części wód - co najmniej dobrego potencjału ekologicznego.

Teren gminy wchodzi w skład jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) PLGW230082 o nazwie 82 oraz PLGW230099 o nazwie 99. W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę JCWPd.

Charakterystyka JCWPd obejmujących teren gminy Stara Błotnica

Jednolita część wód podziemnych (JCWPd)		Lokalizacja			Ocena stanu		Ocena ryzyka
Europejski kod JCWPd	Nazwa JCWPd	Region wodny	Nazwa dorzecza	RZWGW	ilościowego	chemicznego	
PLGW230082	82	Środkowej Wisły	Wisła	Warszawa	zły (w subczęści)	dobry	niezagrożony
PLGW230099	99	Środkowej Wisły	Wisła	Warszawa	zły (w subczęści)	dobry	zagrożony

Źródło - Plan Zagospodarowania wodami na obszarze Dorzecza Wisły - załącznik nr 2

Główne zagrożenia i problemy:

- nie oczyszczone ścieki komunalne, przemysłowe
- nieszczelne instalacje bezodpływowych zbiorników na nieczystości
- spływy powierzchniowe z terenów rolniczych, komunikacyjnych i przemysłowych
- dopływ zanieczyszczonych wód powierzchniowych z poza terenu gminy
- zanieczyszczenia naturalne, które pochodzą z domieszek zawartych w wodach powierzchniowych i podziemnych – np. zasolenie, zanieczyszczenie związkami żelaza

3.3. Powietrze atmosferyczne

Obszar województwa mazowieckiego podzielono na 4 strefy oceny: aglomeracja warszawska (kod strefy PL1401), miasto Płock (kod strefy PL1402), miasto Radom (kod strefy PL1403) i strefę mazowiecką (kod strefy PL1404). W poniższych tabelach przedstawiono wyniki klasyfikacji w latach 2011-2015 strefy mazowieckiej, do której należy gmina Stara Błotnica, dla poszczególnych zanieczyszczeń powietrza pod kątem ochrony zdrowia oraz ochrony roślin.

Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (z uwzględnieniem krajowych norm dla uzdrowisk)

Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy												
	SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	As	Cd	Ni	BaP	PM2,5	O ₃ *	O ₃ **
PL 1404	rok 2011												
	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	C	A	D2
	rok 2012												
	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	C	A	D2
	rok 2013												
	A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	C	A	D2
	rok 2014												
A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	C	A	D2	
rok 2015													
A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	C	A	D2	

* według poziomu docelowego, ** według poziomu celu długoterminowego

Źródło – WIOŚ Warszawa

Klasyfikacja strefy mazowieckiej według parametrów, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin

Kod strefy	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy			
	SO ₂	NO _x	O ₃ (według poziomu docelowego)	O ₃ (według poziomu długoterminowego)
PL 1404	rok 2011			
	A	A	A	D2
	rok 2012			
	A	A	A	D2
	rok 2013			
	A	A	A	D2
	rok 2014			
A	A	A	D2	
rok 2015				
A	A	A	D2	

Źródło – WIOŚ Warszawa

Wyniki analiz i oszacowań WIOŚ w Warszawie wskazują, że w województwie mazowieckim podstawową przyczyną przekroczeń pyłów PM10, PM2,5 i benzo(a)piranu jest emisja powierzchniowa (emisja związana z ogrzewaniem mieszkań w sektorze komunalno-bytowym). Ważny jest również napływ zanieczyszczeń spoza województwa (w którym przeważa emisja związana z ogrzewaniem mieszkań w sektorze komunalno-bytowym), a także emisja liniowa (emisja związana z ruchem pojazdów i spalaniem paliw).

Na terenie gminy głównymi arteriami komunikacyjnymi, powodującymi zwiększoną emisję liniową są: droga krajowa nr 7 Gdańsk - Chyżne, droga wojewódzka nr 732 Stary Gózd – Stara Błotnica – Kaszów – Przytyk oraz drogi powiatowe i gminne.

Emisja niska - powierzchniowa - pochodzi z lokalnych kotłowni i pieców węglowych używanych w indywidualnych gospodarstwach domowych. W wielu gospodarstwach spala się różnego rodzaju materiały odpadowe, w tym odpady komunalne, które mogą być źródłem emisji dioksyn, ponieważ proces spalania jest niepełny i zachodzi w niższych

temperaturach. Głównym paliwem w lokalnych kotłowniach jest węgiel o różnej jakości i różnym stopniu zasiarczenia.

Zaopatrzenie w ciepło na terenie gminy Stara Błotnica realizowane jest za pomocą rozproszonych indywidualnych źródeł ciepła małych mocy w postaci wbudowanych kotłowni centralnego ogrzewania lub pieców – źródła te należą do indywidualnych mieszkańców i zaspokajają wyłącznie potrzeby własne.

Dążąc do ograniczenia emisji zanieczyszczeń gmina oraz poszczególne podmioty organizacyjne podejmują różnego rodzaju działania. Stosowane metody to: budowa i eksploatacja urządzeń ochrony powietrza, stosowanie paliw o większej wartości opałowej i niższej zawartości siarki oraz popiołu, modernizacje kotłowni polegające na zastąpieniu źródeł opalanych węglem na źródła opalane olejem czy gazem płynnym.

Główne zagrożenia i problemy:

- emisja powierzchniowa z palenisk domowych i lokalnych kotłowni (emisja niska),
- brak scentralizowanego systemu zaopatrzenia w energię ciepłą,
- niska sprawność systemów indywidualnych źródeł energii,
- zbyt powolny proces termomodernizacji budynków,
- niewielkie wykorzystanie lokalnych możliwości w zakresie OZE,
- emisja komunikacyjna, nasilenie ruchu drogowego, zły stan nawierzchni dróg
- brak systemu wsparcia dla osób fizycznych zainteresowanych instalacją OZE np. kolektorów słonecznych,
- brak systemu sieci dystrybucyjnej gazu ziemnego na terenie gminy.

3.4. Zasoby przyrodnicze

Działania w zakresie ochrony przyrody powinny obejmować ochronę prawnie chronionych form przyrody oraz terenów zielonych i lasów, jak również możliwość wykorzystania tych terenów dla rozwoju turystyki.

Zagrożenia dla terenów pod ochroną:

- słabe rozpoznanie zasobów przyrodniczych gminy
- mała lesistość obszaru gminy, brak ciągłości obszarów leśnych, co uniemożliwia przemieszczanie się niektórych gatunków zwierząt
- nielegalne wysypiska śmieci
- zagrożenia komunikacyjne występujące wzdłuż drogowych szlaków komunikacyjnych związane ze stałym użytkowaniem szlaku oraz z przewozem materiałów niebezpiecznych

Dla lasów ogólnymi zagrożeniami są: pożary, kradzieże drewna, zaśmiecanie ich w pobliżu terenów mieszkaniowych, rekreacyjnych i dróg.

Powodzie i podtopienia zagrażają terenom położonym w dolinie rzek - rzeki nie są obwałowane przeciwpowodziowo, silnie meandrują i tworzą rozlewiska. Potencjalna groźba powodzi może nastąpić w wyniku gwałtownego wezbrania wody lub intensywnych opadów atmosferycznych.

3.5. Hałas

Źródłem hałasu na terenie gminy Stara Błotnica jest przede wszystkim komunikacja samochodowa. Drogami o największej uciążliwości jest droga krajowa nr 7 (Gdańsk-Chyżne) i droga wojewódzka nr 732 (Stary Gózd – Stara Błotnica – Kaszów - Przytyk). Do tego schematu dochodzą również drogi powiatowe i drogi gminne. Sąsiedztwo wymienionych arterii komunikacji drogowej z obszarami wymagającymi zapewnienia właściwych standardów jakości stanu akustycznego środowiska powoduje, że obszary te należy sklasyfikować jako miejsca potencjalnego zagrożenia hałasem komunikacyjnym drogowym.

Na terenie województwa mazowieckiego badania w zakresie klimatu akustycznego przeprowadza WIOŚ w Warszawie. Pomiary hałasu komunikacyjnego na terenie województwa mazowieckiego przeprowadzane były w większych miastach województwa oraz przy głównych drogach:

- w roku 2012 w 14 punktów pomiarowych,
- w roku 2013 w 15 punktach pomiarowych,
- w roku 2014 w 15 punktach pomiarowych,
- w roku 2015 w 13 punktach pomiarowych.

Na terenie gminy Stara Błotnica w latach 2012-2015 nie przeprowadzono pomiarów natężenia hałasu.

Badania monitoringowe hałasu prowadzone w ostatnich latach przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie wykazują, że hałas komunikacyjny stanowi znaczącą uciążliwość, szczególnie przy drogach o dużym natężeniu ruchu.

Główne zagrożenia i problemy:

- problemy komunikacyjne – nieprzystosowanie nawierzchni do występującego natężenia ruchu i obciążenia (duży udział pojazdów ciężarowych powoduje szybkie niszczenie nawierzchni)
- niekorzystne zjawisko rozszerzania się obszarów zagrożonych hałasem samochodowym
- brak inwentaryzacji obszarów, na których występują przekroczenia wartości normatywnych hałasu w środowisku, a w szczególności obszarów, na których przekroczone są wartości progowe hałasu w środowisku.

3.6. Pola elektromagnetyczne

Dopuszczalne poziomy PEM w środowisku określone są dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i dla miejsc dostępnych dla ludności. Promieniowanie elektromagnetyczne na terenie województwa mazowieckiego mierzone jest w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców powyżej 50 tys., poniżej 50 tys. oraz na terenach wiejskich. Na terenie gminy Stara Błotnica nie były prowadzone pomiary promieniowania elektromagnetycznego, najbliższym położonym miejscem objętym pomiarami jest miasto Radom. W żadnym punkcie pomiarowym na terenie województwa nie odnotowano wartości przekraczającej dopuszczalną wartość składową elektryczną $E=7V/m$ określoną w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003r. Nr 292 poz. 1883 z późn., zm.)

W stosunku do przesyłowych linii elektroenergetycznych oraz obiektów z nimi związanych przyjmuje się, że:

- szkodliwy wpływ linii energetycznych o napięciu 110, 220 i 400 kV obejmuje strefę o szerokości od 12 do 25m od osi linii w obie strony,
- uciążliwość stacji transformatorowych zamyka się w granicach obiektu. Uciążliwość masztów telefonii komórkowej mieści się w ich strefach ochronnych.

Główne zagrożenia i problemy:

- lokalizacja źródeł promieniowania w pobliżu miejsc zamieszkania.

3.7. Gospodarka odpadami

Zorganizowany system gospodarki odpadami w gminie zapewnia odbiór odpadów komunalnych zmieszanych i zbieranych selektywnie, odpadów niebezpiecznych (w tym azbestu).

W poniższych tabelach przedstawiono ilości odpadów zmieszanych i segregowanych zebranych z terenu gminy Stara Błotnica w latach 2011-2015.

Odpady komunalne zmieszane zebrane z terenu gminy Stara Błotnica w latach 2011-2015:

ROK	Ilość zebranych odpadów zmieszanych [Mg]
2011	295,60
2012	92,65
2013	99,20
2014	155,50
2015	201,40

Źródło – dane UG Stara Błotnica

Odpady komunalne zbierane w sposób selektywny na terenie gminy Stara Błotnica w latach 2011-2015

ROK	Rodzaj zbieranych odpadów [Mg]		
	papier i tektura	szkło	plastik
2011	7,2	4,2	3,0
2012	07	11,2	6,4
2013	3,0	45,6	11,1
2014	6,2	84,3	11,5
2015	5,9	78,6	18,0

Źródło – dane UG Stara Błotnica

Mieszkańcy gminy Stara Błotnica mogą również oddawać posegregowane odpady komunalne w dowolnej ilości, nieodpłatnie do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów zlokalizowanego przy Oczyszczalni ścieków w Czyżówce. Punkt działa 2 razy w miesiącu według ustalonego harmonogramu, w godzinach 8.00-13.00.

Gmina posiada opracowany „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Stara Błotnica na lata 2012-2023”. Realizacja programu odbywa się na zgłoszenie właściciela nieruchomości z wnioskiem o sfinansowanie wywozu i utylizacji wyrobów zawierających azbest. W 2015 roku z terenu gminy odebrano 164,9 Mg odpadów azbestowych.

Główne zagrożenia i problemy:

- występowanie odpadów niebezpiecznych w strumieniu odpadów komunalnych,
- niedostateczne wykorzystywanie odpadów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego jako źródła energii odnawialnej,
- niewystarczająca świadomość ekologiczna społeczeństwa,
- niezgodne z prawem pozbywanie się odpadów („dzikie wysypiska”, spalanie odpadów w gospodarstwach domowych).

4. Główne cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym, krajowym, regionalnym i ich uwzględnienie podczas opracowania "Programu Ochrony Środowiska..."

Polityka ochrony środowiska jest jedną z najważniejszych polityk Unii Europejskiej, ponieważ obejmuje swym zakresem wszystkie dziedziny życia społeczno-gospodarczego oraz przewiduje realizację działań o efektach długofalowych (charakter horyzontalny). Dlatego też polityka wspólnotowa musi znajdować odzwierciedlenie w strategiach niższego rzędu.

Cele polityki ochrony środowiska

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska. Trzecia Fala Nowoczesności
<p>1. Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska</p> <p>I. Kierunek interwencji – Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne,</p> <p>II. Kierunek interwencji – Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych,</p> <p>III. Kierunek interwencji – Realizacja programu inteligentnych sieci w elektroenergetyce,</p> <p>IV. Kierunek interwencji – Wzmocnienie roli odbiorców finalnych w zarządzaniu zużyciem energii,</p> <p>V. Kierunek interwencji – Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki,</p> <p>VI. Kierunek interwencji – Zwiększenie poziomu ochrony środowiska,</p> <p>2. Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych</p> <p>I. Kierunek interwencji – Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach,</p> <p>II. Kierunek interwencji – Stworzenie warunków sprzyjających tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy na wsi i zwiększaniu mobilności zawodowej na linii obszary wiejskie – miasta,</p> <p>III. Kierunek interwencji – Zrównoważony wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe oraz stymulujący wzrost pozarolniczego zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,</p> <p>IV. Kierunek interwencji – Wprowadzenie rozwiązań prawno-organizacyjnych stymulujących rozwój miast,</p> <p>3. Cel 9 – Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski</p> <p>I. Kierunek interwencji – Udrożnienie obszarów miejskich i metropolitarnych poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego</p>
Strategia Rozwoju Kraju 2020
<p>1. Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo</p> <p>Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem</p> <p>Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i</p>

aktywności obywatela 2. Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko Cel II.7. Zwiększenie efektywności transportu 3. Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych
Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
<p>Cel główny Strategii realizowany będzie poprzez cele szczegółowe i kierunki interwencji:</p> <p>Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none">
1.1. Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin
1.2. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody
1.3. Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna
1.4. Uporządkowanie zarządzania przestrzenią <p>Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię:</p> <ul style="list-style-type: none">
2.1. Lepsze wykorzystanie krajowych zasobów energii
2.2. Poprawa efektywności energetycznej
2.3. Zapewnienie bezpieczeństwa dostaw importowanych surowców energetycznych
2.4. Modernizacja sektora elektroenergetyki zawodowej, w tym przygotowanie do wprowadzania energetyki jądrowej
2.5. Rozwój konkurencji na rynkach paliw i energii oraz umacnianie pozycji odbiorcy
2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych odnawialnych źródeł energii
2.7. Rozwój energetyki na obszarach podmiejskich i wiejskich
2.8. Rozwój systemu zaopatrywania nowej generacji pojazdów wykorzystujących paliwa alternatywne <p>Cel 3. Poprawa stanu środowiska</p> <ul style="list-style-type: none">
3.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki
3.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne
3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki
3.4. Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych
3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy. <p>Strategia BEiŚ nie jest dokumentem obejmującym wszystkie zagadnienia środowiskowe. Istnieją obszary, które uznano za istotne z punktu widzenia realizacji celów innych strategii, m.in. obszary związane z ochroną gleb (Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi Rolnictwa i Rybactwa) lub problem hałasu (Strategia Rozwoju Transportu).</p>

<p style="text-align: center;">Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)</p> <p>Cel główny Strategii realizowany będzie poprzez cele strategiczne oraz szczegółowe: Cel strategiczny 1. Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego: Cel strategiczny 2. Stworzenie warunków dla sprawnego funkcjonowania rynków transportowych i rozwoju efektywnych systemów przewozowych.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Stworzenie nowoczesnej, spójnej sieci infrastruktury transportu
2. Poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowych
3. Bezpieczeństwo i niezawodność
4. Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko
5. Zbudowanie racjonalnego modelu finansowania inwestycji infrastrukturalnych <p>Powyższe cele szczegółowe realizowane będą w sektorach: transport drogowy, kolejowy, lotniczy, morski i wodny śródlądowy, miejski oraz logistyczne.</p>
<p style="text-align: center;">Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <ol style="list-style-type: none">
1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.
2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej.
3. Bezpieczeństwo żywnościowe.
4. Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego
5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich. <p>Promowane będą również działania z zakresu ochrony przed katastrofami naturalnymi (zwłaszcza powodzią i ich skutkami), w tym o charakterze prawnym i organizacyjnym, oraz zagrożeniami technologicznymi.</p>
<p style="text-align: center;">Krajowy Program Zwiększania Lesistości</p> <p>Cel główny "zwiększanie powierzchni terenów zalesionych do 30% w 2020r., a w dalszej perspektywie - do roku 2050 - lesistość kraju powinna zwiększyć się do 33%.</p> <p>Celem programu jest też: ustalenie priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz wykorzystanie ich do optymalnego rozmieszczenia zalesień, a także opracowanie odpowiednich instrumentów realizacyjnych.</p>
<p style="text-align: center;">Strategia Rozwoju Energetyki Odnawialnej</p> <p>Zakłada zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 14% w roku 2020.</p>

5. Zadania ujęte w projekcie "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"

Zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji na terenie gminy Stara Błotnica w latach 2017-2024:

Nazwa zadania	Szacunkowe koszty zadania [zł]	Lata realizacji	Źródła środków
Ochrona powietrza atmosferycznego			
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	1 000 000	2017-2020	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne Gminy • Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego • Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej • Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Ochrona przed hałasem			
Przebudowa dróg Budowa chodników i ścieżek rowerowych	5 000 000	2017-2024	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne Gminy • Program Rozwoju Obszarów Wiejskich • Urząd Wojewódzki
Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym			
Modernizacja oświetlenia ulicznego	1 026 000	2017-2024	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne Gminy • Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego • Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej • Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych			
Przebudowa stacji uzdatniania wody Modernizacja sieci wodociągowej	2 000 000	2017-2024	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne Gminy • Program Rozwoju Obszarów Wiejskich • Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy	6 000 000	2017-2022	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne Gminy • Program Rozwoju Obszarów Wiejskich • Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Ochrona gleb i powierzchni ziemi			
Budowa świetlic wiejskich i remiz z wykorzystaniem technologii energooszczędnych	3 000 000	2016-2020	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne Gminy • Regionalny Program Operacyjny

Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu "Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"

			Województwa Mazowieckiego <ul style="list-style-type: none"> • Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej • Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
--	--	--	---

6. Określenie, analiza i ocena stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

Głównym celem "Prognozy..." jest określenie możliwych skutków i oddziaływań na środowisko, jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji zapisów "Programu Ochrony Środowiska...".

Dla wszystkich przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 71) nakładają obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko i sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko, a przedsięwzięcia które mogą oddziaływać na środowisko mogą mieć nałożony obowiązek przeprowadzenia oceny i sporządzenia raportu. Raporty oddziaływania na środowisko dot. poszczególnych zadań inwestycyjnych mogą wskazywać działania wariantowe.

6.1. Matryca wpływów zadań "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"

Dla przeanalizowania skutków i oddziaływań na środowisko założeń "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica..." posłużono się matrycą logiczną.

Przewidywane znaczące oddziaływania zadań inwestycyjnych na terenie gminy Stara Błotnica na następujące zagadnienia i aspekty środowiska:

Założenia inwestycyjne zawarte w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024”	obszary Natura 2000	różnorodność biologiczną	ludzi	zwierzęta	rośliny	wodę	powietrze	powierzchnię ziemi	krajobraz	klimat	zasoby naturalne	zabytki	dobra materialne
Ochrona powietrza atmosferycznego													
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	*	*	+	*	*	*	+	-/+	*	*	+	*	+
Ochrona przed hałasem													
Przebudowa dróg Budowa chodników i ścieżek rowerowych	*	*	+	*	*	*	+	+	+	*	*	*	+
Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym													
Modernizacja oświetlenia ulicznego	*	*	+	*	*	*	+	*	*	*	+	+	+
Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych													
Przebudowa stacji uzdatniania wody. Modernizacja sieci wodociągowej	*	*	+	*	*	+	*	-/+	*	*	*	*	+
Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy	*	*	+	*	*	+	*	-/+	*	*	*	*	+
Ochrona gleb i powierzchni ziemi													
Budowa świetlic wiejskich i remiz z wykorzystaniem technologii energooszczędnych	*	*	+	+	+	+	+	*	*	*	+	+	+

Oznaczenia symboli w poniższych matrycy:

- + wpływ pozytywny,
- wpływ negatywny,
- * brak wpływu

Wpływ przedsięwzięć inwestycyjnych na poszczególne komponenty środowiska – wnioski z matrycy logicznej:

Komponent	Opis
Natura 2000	Oddziaływanie przedsięwzięć inwestycyjnych na siedliska objęte ochroną w ramach sieci ekologicznej Natura 2000 na terenie gminy Stara Błotnica nie będzie występowało. Na terenie gminy nie ma obszarów Natura 2000. Wszystkie przedsięwzięcia zlokalizowane są w znacznej odległości od chronionych terenów i nie będą bezpośrednio oddziaływać na środowisko przyrodnicze oraz na gatunki roślin i zwierząt znajdujące się pod ochroną.
Różnorodność biologiczna	Brak wpływu, ponieważ żadna z inwestycji nie ma zbyt dużego zasięgu (najczęściej inwestycje ograniczają się do poszczególnych obiektów lub przestrzeni), aby znacząco wpłynąć na ograniczenie różnorodności biologicznej na terenie gminy.
Ludzi	Wpływ znaczący pozytywny, ponieważ dzięki inwestycjom powstanie infrastruktura techniczna i odnowione zostaną obiekty użyteczności publicznej, uzbrojone zostaną tereny inwestycyjne itp. Większość działań będzie prowadziła do zwiększenia standardu życia mieszkańców na terenie gminy. Efekty działań będą widoczne także w sferze ekonomicznej.
Zwierzęta	Obecnie żyjące gatunki zwierząt na terenach zurbanizowanych, gdzie będzie przeprowadzana zdecydowana większość inwestycji, to gatunki synantropijne, czyli wykorzystujące bliskość siedzib ludzkich z korzyścią dla siebie. Po zakończeniu działań inwestycyjnych gatunki te mogą bez przeszkód egzystować dalej. W przypadku wykonywania prac termomodernizacyjnych należy dostosować terminy prac od terminów rozrodu ptaków ewentualnie gniazdujących w budynkach.
Rośliny	Wpływ pozytywny lub neutralny. Inwestycje nie dopuszczają możliwości ograniczania terenów zielonych. Wszelkie inwestycje znajdujące się w obszarach podlegających ochronie będą przestrzegały przepisów dotyczących tychże.
Woda	Wpływ pozytywny - w wyniku realizacji przedsięwzięć powstanie sieć wodociągowa i sieć kanalizacji sanitarnej.
Powietrze	<p>W trakcie realizacji przedsięwzięć zagrożenie dla stanu powietrza wynikać będzie głównie z pracy sprzętu budowlanego, powodującego emisję zanieczyszczeń (produkty spalania oleju napędowego). Niezorganizowana emisja zanieczyszczeń występować będzie podczas realizacji robót budowlanych. Ilość zanieczyszczeń wytwarzanych przez maszyny budowlane będzie stosunkowo niewielka ze względu na ograniczoną powierzchnię, na jakiej będą odbywały się roboty oraz ograniczony czas ich przeprowadzania. Można stwierdzić, że powstające zanieczyszczenia powietrza w trakcie budowy będą miały zasięg lokalny. Emisja ta będzie zjawiskiem czasowym i nie będzie miała większego znaczenia w długofalowym kształtowaniu jakości powietrza atmosferycznego na omawianym obszarze ani w jego otoczeniu. Po zakończeniu realizacji poszczególnych inwestycji ustaną uciążliwości w tym zakresie.</p> <p>Wpływ pozytywny na etapie eksploatacji inwestycji dotyczy większości inwestycji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • termomodernizacja budynków spowoduje wzrost oszczędności energii, redukcję strat ciepła • rozwój instalacji bazujących na odnawialnych źródłach energii (solarów) spowoduje ograniczenie „niskiej emisji”, zmniejszenie emisji szkodliwych substancji chemicznych (m.in. CO₂, SO₂) do środowiska • wymiana oświetlenia w budynkach i oświetlenia ulicznego na energooszczędne - zmniejszone zapotrzebowanie na energię elektryczną i tym samym ograniczenie emisji zanieczyszczeń • poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej - realizacja tego zadania może wpłynąć (choć w niewielkim stopniu) na poprawę jakości powietrza w perspektywie długoterminowej. Zwiększy się płynność poruszania się pojazdów po drogach oraz średnią prędkość ruchu
Powierzchnia ziemi	Wpływ pozytywny, ponieważ inwestycje nie przekształcą znacząco powierzchni ziemi, ale zmiany będą miały charakter pozytywny dla środowiska. Negatywny charakter będą miały inwestycje związane z budową nowych zbiorników wodnych – inwestycje w fazie projektów. Mogą spowodować likwidację obecnych ekosystemów lądowych (użytki

Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu "Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"

	zielone), a po ich przeprowadzeniu stopniowo będzie się zmieniał ekosystem.
Krajobraz	Okresowy niekorzystny wpływ na krajobraz może wystąpić na etapie realizacji większości inwestycji. Oddziaływania te będą mieć charakter przejściowy i ustąpią po zakończeniu etapu budowy. Pozytywny wpływ na krajobraz na etapie eksploatacji może występować w przypadku realizacji budowy nowych obiektów. Zakłócenie krajobrazu wystąpią tylko w czasie prowadzenia prac inwestycyjnych - związane z placem budowy - i zostaną usunięte po ich zakończeniu. Nie przewiduje się inwestycji powodujących dysharmonie w krajobrazie.
Klimat	Brak wpływu, ponieważ inwestycje nie mają na tyle szerokiego zasięgu, aby znacząco wpłynąć na zmiany klimatyczne.
Zasoby naturalne	Brak wpływu, gdyż zadania nie przewidują jakiegokolwiek ingerencji w zasoby naturalne.
Zabytki	Wpływ pozytywny lub neutralny, ponieważ jeśli inwestycje obejmą tereny, na których są obiekty zabytkowe oraz same obiekty to w celu ich renowacji, zabezpieczenia, wzrostu estetyki przestrzeni wokół nich.
Dobra materialne	Wpływ znaczący pozytywny, ponieważ w wyniku realizacji przedsięwzięć wzrośnie jakość przestrzeni publicznej, niektóre obiekty zostaną odnowione i zmienią swoje funkcje, wzrośnie wyposażenie terenów w infrastrukturę techniczną. Tym samym wzrośnie atrakcyjność gminy dla przyszłych inwestorów oraz zwiększy się standard życia mieszkańców.

Działania organizacyjne nie kwalifikują się do kategorii przedsięwzięć mogących zawsze znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (t.j. Dz. U. z 2016, poz. 71).

Prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań

Realizacja celów "Programu Ochrony Środowiska..." poprzez konkretne zadania, ma dla większości inwestycji pozytywny lub neutralny wpływ na środowisko. Poszczególne inwestycje mogą w różnym stopniu oddziaływać na środowisko, jednak w efekcie końcowym prognozuje się poprawę jego jakości i funkcjonowania.

Jednymi z ważniejszych inwestycji przeprowadzanych na terenie gminy Stara Błotnica są zadania zmierzające do poprawy infrastruktury drogowej polegające na przebudowie i rozbudowie dróg. Są to inwestycje wykazujące nieznaczne negatywne oddziaływanie na środowisko, jedynie w fazie realizacji prac. Drogi z poprawioną nawierzchnią, w fazie eksploatacji, stanowią źródło zanieczyszczeń znacznie mniej uciążliwe dla środowiska (stan atmosfery i poziom hałasu) w porównaniu ze stanem wcześniejszym. Ograniczeniu ulegają szczególnie emisje hałasu i wibracji. Usprawnienie płynności ruchu w sieci dróg może doprowadzić także do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza.

W omawianym dokumencie przewiduje się szereg działań z zakresu poprawy jakości powietrza (termomodernizacja budynków, modernizacja oświetlenia ulicznego). Zadania te powodować będą długofalowe korzyści ekonomiczne, społeczne i środowiskowe, ponieważ przyczynią się do: redukcji emisji gazów cieplarnianych, redukcji zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej.

Pozytywny wpływ na zdrowie mieszkańców, poprawę jakości ich życia oraz na stan jakości wód będą miały inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.

Montaż instalacji bazujących na źródłach odnawialnych energii zwiększy udział OZE w ogólnym bilansie energetycznym kraju. Polska jako członek Unii Europejskiej, zobowiązana jest do spełniania wymagań zawartych w Dyrektywach Parlamentu Europejskiego i Rady, m.in. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009r., zmieniającej i w następstwie uchylającej dyrektywę 2001/77/WE oraz 2003/30/WE, której podstawowym założeniem jest osiągnięcie 20% udziału energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto we Wspólnocie w 2020 r. Realizacja tego zadania w gminie będzie polegała głównie na montażu instalacji solarnych w zainteresowanych takimi rozwiązaniami indywidualnych gospodarstwach.

Oddziaływanie inwestycji będzie miało głównie skutki lokalne i występujące tylko w trakcie przeprowadzania inwestycji - budowy. Po zakończeniu i uprzątnięciu terenu budowy w/w zadania będą miały pozytywny wpływ na środowisko oraz zdrowie i życie ludzi.

Racjonalna gospodarka odpadami stanie się przyczyną poprawy jakości środowiska, a szczególnie powierzchni ziemi na terenie gminy. Istotnym zadaniem są działania zmierzające do bezpiecznego usunięcia azbestu i wyrobów zawierających azbest.

Planowane inwestycje występują głównie na terenie zamieszkałym, w skupiskach siedzib ludzkich, na terenie gminy Stara Błotnica i nie będą bezpośrednio oddziaływać na siedliska przyrodnicze oraz chronione gatunki roślin i zwierząt na obszarze chronionym Natura 2000.

Zadania przewidziane do realizacji w ramach projektu "Programu Ochrony Środowiska..." nie wiążą się ze znacznym zasięgiem ponadlokalnym, długotrwałym i nieodwracalnym oddziaływaniem związanym z emisją substancji do powietrza, nadmierną uciążliwością hałasu, wykorzystaniem zasobów naturalnych czy wystąpieniem awarii przemysłowej.

6.2. Przewidywane znaczące oddziaływania zamierzeń "Programu Ochrony Środowiska..." (bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne) na środowisko, w tym na obszar Natura 2000

Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko (bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych, długoterminowych i stałych i chwilowych) przedstawione zostały w podziale na poszczególne grupy zadań.

Dla poszczególnych inwestycji, dla których będą wymagane zostaną sporządzone szczegółowe raporty oddziaływania na środowisko, w chwili kiedy będzie wykonana dokumentacja na dane przedsięwzięcie.

Przewidywane znaczące oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe, pozytywne i negatywne działań na terenie gminy Stara Błotnica w podziale na poszczególne grupy inwestycji:

Kierunek działań	Przewidywane oddziaływania	Oddziaływanie na środowisko
SIEĆ WODOCIĄGOWA I KANALIZACYJNA <ul style="list-style-type: none"> Przebudowa stacji uzdatniania wody Modernizacja sieci wodociągowej Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy 	Bezpośrednie	<ul style="list-style-type: none"> podczas przeprowadzania inwestycji możliwość wystąpienia emisji spalin i hałasu z urządzeń i maszyn, powstawanie odpadów podczas przeprowadzania inwestycji możliwość ingerencji w istniejącą szatę roślinną (może zostać przekształcona niewielka ilość powierzchni zajmowana przez roślinność ruderalną, której likwidacja nie spowoduje istotnych strat przyrodniczych - nie zostanie naruszona różnorodność biologiczna) - inwestycja prowadzona będzie w pasie drogowym lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie skutkiem realizacji inwestycji będzie wyposażenie mieszkań w infrastrukturę sprzyjającą ochronie środowiska, a zwłaszcza zasobów wodnych eksploatacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej nie powoduje negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze, powietrze atmosferyczne, wody powierzchniowe, krajobraz, nie emituje hałasu
	Pośrednie	<ul style="list-style-type: none"> wzrost wartości rynkowej budynków i przestrzeni
	Wtórne	<ul style="list-style-type: none"> wzrost świadomości ekologicznej użytkowników poprawa standardu życia przy założeniu funkcjonowania bezawaryjnego nie przewiduje się oddziaływania na środowisko wodno-gruntowe i inne elementy środowiska naturalnego
	Skumulowane	<ul style="list-style-type: none"> możliwość wystąpienia negatywnych oddziaływań w przypadku realizacji kilku zadań równocześnie - planuje się stworzenie harmonogramu niekolidujących robót inwestycyjnych przy założeniu funkcjonowania bezawaryjnego nie przewiduje się oddziaływania na środowisko wodno-gruntowe i inne elementy środowiska naturalnego
	Krótkoterminowe	<ul style="list-style-type: none"> w fazie budowy – tworzenie wykopów, emisja spalin z urządzeń, odpady, hałas urządzeń – po zakończeniu inwestycji szkody zostaną zniwelowane
	Średnioterminowe	<ul style="list-style-type: none"> wymuszenie racjonalizacji gospodarki wodno-ściekowej w gminie poprawa standardu życia
	Długoterminowe	<ul style="list-style-type: none"> wymuszenie racjonalizacji gospodarki wodno-ściekowej w gminie poprawa standardu życia

Kierunek działań	Przewidywane oddziaływania	Oddziaływanie na środowisko
	Stałe	<ul style="list-style-type: none"> • korzyści ekologiczne: racjonalizacje gospodarki wodno-ściekowej w gminie, racjonalne wykorzystywanie zasobów wód podziemnych • poprawa stanu sanitarnego wód podziemnych i powierzchniowych - dodatni efekt ekologiczny • wzrost wartości rynkowej budynków i przestrzeni • poprawa standardu życia
	Chwilowe	<ul style="list-style-type: none"> • w sytuacjach awaryjnych może nastąpić wyciek wody lub ścieków i potencjalne uszkodzenie terenu, na którym wystąpiła awaria
<p>TERMOMODERNIZACJA I DZIAŁANIA ZWIĘKSZAJĄCE EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNĄ Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej</p>	Bezpośrednie	<ul style="list-style-type: none"> • podczas przeprowadzania inwestycji możliwość wystąpienia emisji spalin i hałasu z urządzeń i maszyn, powstawanie odpadów • zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną potrzebną do ogrzania budynków zmniejszenie ilości lub poprawa jakości stosowanego paliwa do ogrzania budynków • poprawa energetyczności budynków • zmniejszenie kosztów utrzymania obiektów • zmniejszenie zapotrzebowania na energię uzyskiwaną z konwencjonalnych źródeł ciepła • wykorzystanie odnawialnych zasobów energii
	Pośrednie	<ul style="list-style-type: none"> • poprzez zapewnienie stałej temperatury w pomieszczeniach poprawa mikroklimatu wewnątrz pomieszczeń • poprawa stanu powietrza atmosferycznego w wyniku ograniczenia strat ciepła • ograniczenia zużycia nośników ciepła • wzrost estetyki przestrzeni publicznej
	Wtórne	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie „niskiej emisji”, zmniejszenie emisji szkodliwych substancji (m. in. CO₂, SO₂) do środowiska - dodatni efekt ekologiczny • wzrost estetyki przestrzeni publicznej • wzrost świadomości ekologicznej użytkowników • poprawa standardu życia
	Skumulowane	<ul style="list-style-type: none"> • brak oddziaływania negatywnego w przypadku jednoczesnego wdrażania kilku zadań • w połączeniu z efektami realizacji pozostałych zadań nastąpi ograniczenie zużycia energii i tym samym emisji zanieczyszczeń do powietrza
	Krótkoterminowe	<ul style="list-style-type: none"> • podczas przeprowadzania inwestycji okresowe pogorszenie warunków akustycznych oraz powstawanie odpadów
	Średnioterminowe	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie strat ciepła w budynkach - dodatni efekt ekologiczny

Kierunek działań	Przewidywane oddziaływania	Oddziaływanie na środowisko
	Długoterminowe	<ul style="list-style-type: none"> oszczędność paliwa grzewczego oszczędność energii elektrycznej ekonomiczne użytkowanie energii, wzrost oszczędności na wytworzonej energii, zmniejszenie nakładów finansowych ponoszonych na zapewnienie właściwych warunków cieplnych w pomieszczeniach zmniejszenie strat ciepła w budynkach podwyższenie wartości rynkowej budynku poprzez podwyższenie standardu użytkowego i estetycznego
	Stałe	<ul style="list-style-type: none"> ekonomiczne użytkowanie energii, wzrost oszczędności na wytworzonej energii, zmniejszenie nakładów finansowych ponoszonych na zapewnienie właściwych warunków cieplnych w pomieszczeniach zmniejszenie strat ciepła w budynkach
	Chwilowe	<ul style="list-style-type: none"> podczas przeprowadzania inwestycji okresowe pogorszenie warunków akustycznych podczas awarii systemu grzewczego - wystąpienie sytuacji awaryjnej jest mało prawdopodobne, gdyż nowoczesne, powszechnie stosowane systemy ogrzewania posiadają odpowiednie zabezpieczenia
INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA <ul style="list-style-type: none"> Przebudowa dróg Budowa chodników i ścieżek rowerowych 	Bezpośrednie	<ul style="list-style-type: none"> podczas przeprowadzania inwestycji możliwość wystąpienia zwiększonej emisji spalin i hałasu z urządzeń i maszyn, powstawanie odpadów, zanieczyszczenia wód w chwili niekorzystnych spływów powierzchniowych występowanie uciążliwości komunikacyjnych: hałas, emisja spalin i zapylenia, występowanie odpadów m.in. ze sprzętania nawierzchni i zimowego utrzymania, konieczność odprowadzania wód z nawierzchni - typowe oddziaływania infrastruktury drogowej poprawa stanu technicznego jezdni, bezpieczeństwa i komfortu jej użytkowania poprawa stanu technicznego ścieżek rowerowych: bezpieczeństwa i komfortu ich użytkowania
	Pośrednie	<ul style="list-style-type: none"> zmniejszenie emisji spalin i pyłów poprzez poprawę nawierzchni dróg i usprawnienie przejazdów poprawa zdrowia mieszkańców
	Wtórne	<ul style="list-style-type: none"> poprawa stanu sanitarnego powietrza - dodatni efekt ekologiczny
	Skumulowane	<ul style="list-style-type: none"> możliwość wystąpienie negatywnych oddziaływań w przypadku realizacji kilku zadań równocześnie - planuje się stworzenie harmonogramu niekolidujących robót inwestycyjnych w połączeniu z efektami realizacji pozostałych zadań nastąpi ograniczenie zanieczyszczeń do powietrza
	Krótkoterminowe	<ul style="list-style-type: none"> podczas przeprowadzania inwestycji możliwość wystąpienia zwiększonej emisji spalin i hałasu z urządzeń i maszyn, powstawanie odpadów, zanieczyszczenia wód w chwili niekorzystnych spływów powierzchniowych

Kierunek działań	Przewidywane oddziaływania	Oddziaływanie na środowisko
	Średnioterminowe	<ul style="list-style-type: none"> występowanie uciążliwości komunikacyjnych: hałas, emisja spalin i zapylenia, występowanie odpadów m.in. ze sprzątania nawierzchni i zimowego utrzymania, konieczność odprowadzania wód z nawierzchni - typowe oddziaływania infrastruktury drogowej poprawa stanu technicznego jezdni, bezpieczeństwa i komfortu jej użytkowania zmniejszenie uciążliwości dla środowiska w związku z poprawą nawierzchni - ograniczenie emisji hałasu i wibracji, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza
	Długoterminowe	<ul style="list-style-type: none"> występowanie uciążliwości komunikacyjnych: hałas, emisja spalin i zapylenia, występowanie odpadów m.in. ze sprzątania nawierzchni i zimowego utrzymania, konieczność odprowadzania wód z nawierzchni - typowe oddziaływania infrastruktury drogowej poprawa stanu technicznego jezdni, bezpieczeństwa i komfortu jej użytkowania zmniejszenie uciążliwości dla środowiska w związku z poprawą nawierzchni - ograniczenie emisji hałasu i wibracji, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza poprawa stanu technicznego ścieżek rowerowych, bezpieczeństwa i komfortu ich użytkowania
	Stałe	<ul style="list-style-type: none"> występowanie uciążliwości komunikacyjnych: hałas, emisja spalin i zapylenia, występowanie odpadów m.in. ze sprzątania nawierzchni i zimowego utrzymania, konieczność odprowadzania wód z nawierzchni - typowe oddziaływania infrastruktury drogowej poprawa stanu technicznego jezdni, bezpieczeństwa i komfortu jej użytkowania zmniejszenie uciążliwości dla środowiska w związku z poprawą nawierzchni - ograniczenie emisji hałasu i wibracji, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza
	Chwilowe	<ul style="list-style-type: none"> w fazie realizacji i eksploatacji wskutek wypadków i zdarzeń na drogach (np. wypadki drogowe, zdarzenia z udziałem pojazdów przewożących substancje niebezpieczne, niewłaściwe i niedostateczne zabezpieczenie robót drogowych i samej drogi w wyniku błędnego rozpoznania warunków środowiskowych np. uwarunkowań geologicznych, hydrologicznych powodujących erozję) - wszelkie negatywne oddziaływania będą niezwłocznie eliminowane przez odpowiednie służby
ELIMINOWANIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST	Bezpośrednie	<ul style="list-style-type: none"> zmniejszenie ilości odpadów niebezpiecznych na terenie gminy
	Pośrednie	<ul style="list-style-type: none"> poprawa zdrowia mieszkańców wzrost estetyki przestrzeni publicznej
	Wtórne	<ul style="list-style-type: none"> wzrost świadomości ekologicznej użytkowników poprawa standardu życia
	Skumulowane	<ul style="list-style-type: none"> możliwość wystąpienia negatywnych oddziaływań w przypadku realizacji kilku zadań równocześnie - planuje się stworzenie harmonogramu niekolidujących robót inwestycyjnych
	Krótkoterminowe	<ul style="list-style-type: none"> podczas przeprowadzania inwestycji okresowe pogorszenie warunków akustycznych oraz powstawanie odpadów

Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu "Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"

Kierunek działań	Przewidywane oddziaływania	Oddziaływanie na środowisko
	Średnioterminowe	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa komfortu życia ludzi • ograniczenie emisji pyłów do środowiska
	Długoterminowe	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa komfortu życia ludzi • ograniczenie emisji pyłów do środowiska
	Stałe	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa zdrowia mieszkańców • wyeliminowanie azbestu ze środowiska • poprawa stanu środowiska
	Chwilowe	<ul style="list-style-type: none"> • podczas przeprowadzania inwestycji okresowe pogorszenie warunków akustycznych

Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych

Oddziaływania skumulowane mogą wystąpić w przypadku jednoczesnego wdrażania kilku zadań przewidzianych do realizacji. Jest to jednak kwestia uzależniona od harmonogramu prowadzonych robót i na obecnym etapie trudna do zidentyfikowania. Na tą chwilę przewiduje się, że zakres i skala planowanych w "Programie..." inwestycji nie powoduje ryzyka skumulowania oddziaływań – realizacja zadań będzie rozłożona w czasie, inwestycje będą prowadzone przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa i minimalizacji uciążliwości ich prowadzenia.

Aby uniknąć uciążliwości związanych z oddziaływaniami skumulowanymi należy dokładnie ustalić harmonogram prac oraz na bieżąco informować z określonym wyprzedzeniem zainteresowane strony (tj. mieszkańców, administratorów sieci infrastrukturalnych) o zamiarze prowadzenia prac budowlanych. Korzystne dla środowiska naturalnego oraz zdrowia lokalnej społeczności jest także łączenie realizacji poszczególnych prac na tych samych obiektach przez różnych administratorów, w tym samym czasie - np. podczas modernizacji nawierzchni odcinka drogi można wykonać wszystkie planowane prace na sieciach infrastruktury, zlokalizowanych w pasie drogowym.

6.3. Wpływ realizacji zapisów "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica..." na poszczególne komponenty środowiska

Większość zapisanych w Programie Ochrony Środowiska inwestycji jest obecnie w fazie koncepcji – brak jest szczegółowych lokalizacji, rozwiązań technologicznych, zakresu prac itp. W związku z powyższym nie ma możliwości przeprowadzenia szczegółowej analizy oddziaływania na środowisko. Dla inwestycji mogących oddziaływać na środowisko zostaną sporządzone raporty oddziaływania na środowisko, w chwili kiedy będzie wykonana dokumentacja techniczna i ustalony zakres inwestycji.

Cele ochrony	Zakazy
Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Rzeki Pilicy i Drzewiczki	
<p><u>1.ustalenia dla ekosystemów leśnych:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych; niedopuszczanie do ich nadmiernego użytkowania; • wspieranie procesów sukcesji naturalnej przez inicjowanie i utrwalanie naturalnego odnowienia o składzie i strukturze odpowiadającej siedlisku; tam gdzie nie są możliwe odnowienia naturalne - używanie do odnowień gatunków miejscowego pochodzenia przy ograniczaniu gatunków obcych rodzimej florze czy też modyfikowanych genetycznie; • zwiększanie udziału gatunków domieszkowych i biocenotycznych; tworzenie układów ekotonowych z tych gatunków; • pozostawianie drzew o charakterze pomnikowym, przestojów, drzew dziuplastych oraz części drzew obumarłych aż do całkowitego ich rozkładu; • zwiększanie istniejącego stopnia pokrycia terenów drzewostanami, w szczególności na terenach porolnych tam, gdzie z przyrodniczego i ekonomicznego punktu widzenia jest to możliwe; sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy polno-leśnej; tworzenie i utrzymywanie leśnych korytarzy ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem możliwości migracji dużych ssaków; • utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych, w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, tj. w borach bagiennych, olsach i łągach; budowa zbiorników małej retencji jako zbiorników wielofunkcyjnych, w szczególności podwyższających różnorodność biologiczną w lasach; • zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradł, polan, torfowisk, wrzosowisk oraz muraw napiaskowych; niedopuszczanie do ich nadmiernego wykorzystania dla celów produkcji roślinnej lub sukcesji; • zwalczanie szkodników owadzych i patogenów grzybowych, a także ograniczanie szkód łowieckich poprzez zastosowanie metod mechanicznych lub biologicznych; stosowanie metod chemicznego zwalczania dopuszcza się tylko przy braku innych alternatywnych metod; • stopniowe usuwanie gatunków obcego pochodzenia, chyba że zaleca się ich stosowanie w ramach przyjętych zasad hodowli lasu; • ochrona stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; w przypadkach stwierdzenia obiektów i powierzchni cennych przyrodniczo (stanowiska rzadkich i chronionych roślin, zwierząt, grzybów oraz pozostałości naturalnych ekosystemów) 	<ul style="list-style-type: none"> • zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką; • realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.1)); • likwidowania i niszczenia zadrzewień śródleśnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych; • wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu; • wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwoświsłowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych; • dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka; • likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych; • lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

<p>wnioskowanie do właściwego organu o ich ochronę;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie właściwej struktury populacji zwierząt, roślin i grzybów stanowiących komponent ekosystemu leśnego; • opracowanie i wdrażanie programów czynnej ochrony oraz reintrodukcji i restytucji gatunków rzadkich, zagrożonych; • wykorzystanie lasów dla celów rekreacyjno-krajoznawczych i edukacyjnych w oparciu o wyznaczone szlaki turystyczne oraz istniejące i nowe ścieżki edukacyjno-przyrodnicze wyposażone w elementy infrastruktury turystycznej i edukacyjnej zharmonizowanej z otoczeniem; • prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej, w szczególności poprzez dostosowanie liczebności populacji zwierząt łownych związanych z ekosystemami leśnymi do warunków środowiskowych. <p>2. <u>ustalenia dla ekosystemów lądowych:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałanie zarastaniu łąk, pastwisk i torfowisk poprzez koszenie i wypas, a także mechaniczne usuwanie samosiewów drzew i krzewów na terenach otwartych, a w razie konieczności także karczowanie z usunięciem biomasy z pozostawieniem kęp drzew i krzewów; • propagowanie wśród rolników działań zmierzających do utrzymania trwałych użytków zielonych w ramach zwykłej, dobrej praktyki rolniczej, a także Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego - zgodnie z wymogami zbiorowisk łąkowych; propagowanie dominacji gospodarstw prowadzących produkcję mieszaną, w tym preferowanie hodowli bydła opartej o naturalny wypas metodą pastwiskową; zalecana jest ochrona i hodowla lokalnych starych odmian drzew i krzewów owocowych oraz ras zwierząt; promowanie agroturystyki i rolnictwa ekologicznego; • maksymalne ograniczanie zmiany użytków zielonych na grunty orne; niedopuszczanie do przeorywania użytków zielonych; propagowanie powrotu do użytkowania łąkowego gruntów wykorzystywanych dotychczas jako rolne wzdłuż rowów i lokalnych obniżen terenowych; • prowadzenie zabiegów agrotechnicznych zgodnie z wymogami zbiorowisk i zasiedlających je gatunków fauny, zwłaszcza ptaków (odpowiednie terminy, częstotliwość i techniki koszenia), w tym powrót do tradycyjnego użytkowania (koszenie ręczne) oraz opóźnianie pierwszego pokosu po 15 lipca, a w przypadku łąk wilgotnych koszenie we wrześniu z pozostawieniem pojedynczych stogów siana na ich obrzeżach do końca lata; • preferowanie ochrony roślin metodami biologicznymi; • ochrona zieleni wiejskiej: zadrzewień, zakrzewień, parków wiejskich, oraz	
--	--

<p>kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego poprzez ochronę istniejących oraz formowanie nowych zadrzewień śródpolnych i przydrożnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych; • zachowanie zbiorowisk wydmowych, śródpolnych muraw napiaskowych, wrzosowisk i psiar; • melioracje odwadniające, w tym regulowanie odpływu wody z sieci rowów, dopuszczalne tylko w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, jednak z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków; • eliminowanie nielegalnego eksploataowania surowców mineralnych oraz rekultywacja terenów powyrobiskowych; w szczególnych przypadkach, gdy w wyrobisku ukształtowały się właściwe biocenozy wzbogacające lokalną różnorodność biologiczną, przeprowadzenie rekultywacji nie jest wskazane, zalecane jest podjęcie działań ochronnych w celu ich zachowania; • wnioskowanie do właściwego organu ochrony przyrody o objęcie ochroną prawną stanowisk gatunków chronionych i rzadkich roślin, zwierząt i grzybów, także ekosystemów i krajobrazów ważnych do zachowania w postaci rezerwatów przyrody, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych; opracowanie i wdrażanie programów reintrodukcji, introdukcji oraz czynnej ochrony gatunków rzadkich i zagrożonych związanych z nieleśnym ekosystemami lądowymi; • utrzymywanie i w razie konieczności odtwarzanie lokalnych i regionalnych korytarzy ekologicznych; • prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej, m.in. poprzez dostosowanie liczebności populacji zwierząt łownych związanych z ekosystemami otwartymi do warunków środowiskowych; • melioracje nawadniające zalecane są w przypadku stwierdzonego niekorzystnego dla racjonalnej gospodarki rolnej obniżenia poziomu wód gruntowych. <p>3. <u>ustalenia dla ekosystemów wodnych:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi; • wyznaczenie lokalizacji nowych wałów przeciwpowodziowych o rzeczywistą konieczność ochrony człowieka i jego mienia przed powodzią; w miarę możliwości wały należy lokalizować jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu; • tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogennych i zwiększenia	
---	--

<p>bioróżnorodności biologicznej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko w zakresie niezbędnym dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej; • zachowanie i wspomaganie naturalnego przepływu wód w zbiornikach wodnych na obszarach międzywala; zalecane jest stopniowe przywracanie naturalnych procesów kształtowania i sukcesji starorzeczy poprzez wykorzystanie naturalnych wylewów; • ograniczanie zabudowy na krawędziach wysoczyznowych, w celu zachowania ciągłości przyrodniczo-krajobrazowej oraz ochrony krawędzi tarasów rzecznych przed ruchami osuwiskowymi; • rozpoznanie okresowych dróg migracji zwierząt, których rozwój związany jest bezpośrednio ze środowiskiem wodnym (w szczególności płazów) oraz podejmowanie działań w celu ich ochrony; • wznoszenie nowych budowli piętrzących na ciekach, rowach i kanałach (retencja korytowa) winno być poprzedzone analizą bilansu wodnego zlewni; • zapewnienie swobodnej migracji rybnom w ciekach poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowlach piętrzących; • utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej; utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej sptyw zanieczyszczeń z pól uprawnych; • ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn; • wnioskowanie do właściwego organu ochrony przyrody celem obejmowania ochroną prawną zachowanych w stanie zbliżonym do naturalnego fragmentów ekosystemów wodnych oraz stanowisk gatunków chronionych i rzadkich właściwych dla ekosystemów hydrogenicznych; • opracowanie i wdrożenie programów reintrodukcji, restytucji, czynnej ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt, roślin i grzybów bezpośrednio związanych z ekosystemami wodnymi; • zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą; • zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzecza i lokalne	
---	--

<p>obniżenia terenu; w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych; w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zalecane jest rozpoznanie oraz ewentualną przebudowę struktury ichtiofauny zgodnie z charakterem siedliska we wszystkich zbiornikach wodnych przewidzianych do wykorzystania w myśl właściwych przepisów o rybactwie śródlądowym; gospodarka rybacka na wodach powierzchniowych powinna wspomagać ochronę gatunków krytycznie zagrożonych i zagrożonych oraz promować gatunki o pochodzeniu lokalnym prowadząc do uzyskania struktury gatunkowej i wiekowej ryb, właściwej dla danego typu wód; • zalecane jest utrzymanie i odtwarzanie meandrów na wybranych odcinkach cieków; w razie możliwości wprowadzanie wtórnego zabagnienia terenów. 	
<p>Oddziaływanie inwestycji: Zadania inwestycyjne zaplanowane są na terenach już zainwestowanych, w większości są to zadania w miejscowościach (inwestycje w centrach miejscowości, w konkretnych obiektach) lub inwestycje liniowe (np. drogi, sieci kanalizacyjne, wodociągowe). Na terenie OChK inwestycje będą prowadzone w taki sposób, aby nie naruszać zakazów ustanowionych dla tego obszaru. Inwestycje podejmowane na tym obszarze będą to inwestycje w zamierzeniu proekologicznym - nie będą podejmowane żadne konfliktowe inwestycje. Przejściowe oddziaływania na OChK mogą dotyczyć głównie fazy przeprowadzania inwestycji (np. budowy) i zostaną usunięte po jej przeprowadzeniu i uprzątnięciu terenu.</p>	
<p>Pomniki przyrody</p>	
<p>Pomniki przyrody podlegają ochronie prawnej.</p>	<p>W stosunku do pomników przyrody obowiązują zakazy na podstawie prawa miejscowego w zakresie zgodnym z obowiązującą ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015, poz. 1651 z późn. zm.).</p>
<p>Oddziaływanie inwestycji: W wyniku przeprowadzenia prac inwestycyjnych na terenie gminy istniejący pomnik przyrody nie będzie narażony na łamanie zakazów wprowadzonych w celu jego ochrony. Inwestycyjne prowadzone będą poza obszarem lokalizacji pomnika przyrody.</p>	

Oddziaływanie planowanych inwestycji na elementy przyrody:

Element przyrody	Zakazy	Oddziaływanie inwestycji
ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów	<p>Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie trwałego zachowania gatunków roślin, zwierząt występujących w przyrodzie w stanie dzikim oraz gatunków grzybów. Ochroną gatunkową objęte są gatunki rzadkie, zagrożone wyginięciem w wyniku zmian zachodzących w środowisku determinowanych działalnością człowieka, odgrywających istotną rolę w funkcjonowaniu ekosystemów.</p> <p><u>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2014, poz. 1348)</u>, zabrania: umyślnego zabijania, umyślnego okaleczania i chwytania, umyślnego niszczenia ich jaj i form rozwojowych, transportu, chowu, zbierania, pozyskiwania, przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków, niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania, niszczenia, usuwania lub uszkodzenia gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk i innych schronień, umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień, zdobywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub darowizny okazów gatunków, wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca, umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego. Rozporządzenie wprowadza też szczegółowe odstępstwa od zakazów.</p> <p><u>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2014, poz. 1409)</u>, określa gatunki roślin objętych ochroną ścisłą (z wyszczególnieniem gatunków) wymagających ochrony czynnej, gatunki roślin objęte ochroną częściową, gatunki roślin objęte ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane oraz sposoby ich pozyskiwania a także gatunki roślin wymagających ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk oraz wielkość tych stref.</p> <p>W stosunku do dziko występujących roślin należących do gatunków objętych ochroną ścisłą lub częściową, wprowadza się zakazy: umyślnego niszczenia, umyślnego zrywania lub uszkodzenia, niszczenia ich siedlisk, pozyskiwania lub zbioru, przetrzymywania lub posiadania okazów</p>	<p>Zarówno na etapie realizacji jak i eksploatacji większości inwestycji realizowanych na terenie gminy nie będą podejmowane działania, których skutkiem byłoby naruszenie katalogu w/w czynności zabronionych w odniesieniu do podlegających ochronie zarówno całkowitej jak i częściowej gatunków dziko występujących chronionych roślin, zwierząt i grzybów.</p> <p>Inwestycje nie wpłyną w sposób znaczący na populacje gatunków.</p> <p>Przed realizacją inwestycji, która np. wymaga wycinki drzew, w zależności od przeprowadzonej inwentaryzacji przyrodniczej, może zostać wydany na wniosek inwestora odstępstwo od zakazu wydaną w trybie art. 56 ustawy o ochronie przyrody.</p> <p>W przypadku prac termomodernizacyjnych przed ich rozpoczęciem należy przeprowadzić ekspertyzę ornitologa i chiropterologa stwierdzającą obecność ptaków i nietoperzy lub ich brak w danym obiekcie. W sytuacji stwierdzenia obecności ptaków czy nietoperzy, należy dostosować terminy i sposób wykonywania prac do okresów lęgu, rozrodu lub hibernacji ptaków i nietoperzy, zabezpieczając z wyprzedzeniem szczeliny przed zajęciem ich. Ponadto należy uzyskać zezwolenie, o którym mowa w art. 56 ustawy z dnia 16 kwietnia 2014 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U. 2015., poz. 1651 ze zmianami).</p> <p>Po zakończeniu prac należy umożliwić dalsze gniazdowanie lub zapewnić siedliska zastępcze dla ptaków i nietoperzy.</p>

	<p>gatunków, zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunków, wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca, umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.</p> <p>W stosunku do dziko występujących roślin należących do gatunków, o których mowa w lp. 301 w załączniku nr 2 do rozporządzenia, wprowadza się następujące zakazy: przetrzymywania okazów gatunków; zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany lub transportu okazów gatunków. Rozporządzenie wprowadza też szczegółowe odstępstwa od zakazów.</p> <p><u>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. 2014, poz. 1408)</u> określa gatunki dziko występujących grzybów objętych ochroną ścisłą, ochroną częściową, ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane oraz sposoby ich pozyskiwania a także gatunki dziko występujących grzybów wymagających ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk oraz wielkość tych stref.</p> <p>W stosunku do dziko występujących grzybów należących do gatunków objętych ochroną ścisłą lub częściową, wprowadza się zakazy: umyślnego niszczenia, umyślnego zrywania lub uszkodzenia, niszczenia ich siedlisk, pozyskiwania lub zbioru, przetrzymywania lub posiadania okazów gatunków, zbywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny lub transportu okazów gatunków, wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, umyślnego przemieszczania z miejsc regularnego przebywania na inne miejsca, umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.</p> <p>W stosunku do dziko występujących grzybów należących do gatunków objętych ochroną częściową obowiązują następujące zakazy: umyślnego niszczenia, umyślnego zrywania lub uszkodzenia, niszczenia ich siedlisk, pozyskiwania lub zbioru umyślnego przemieszczania w środowisku przyrodniczym, umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego.</p> <p>W stosunku do innych niż dziko występujących grzybów należących do gatunków objętych ochroną ścisłą oraz częściową wprowadza się zakaz umyślnego wprowadzania do środowiska przyrodniczego. Rozporządzenie wprowadza też szczegółowe odstępstwa od zakazów.</p>	
--	--	--

drożność korytarzy ekologicznych i zadrzewień		Nie przewiduje się działań, które mogłyby naruszyć drożność i funkcjonowanie ekologicznych korytarzy lądowych i wodnych.
ekosystemy wodno-błotne, łąki i torfowiska	<p>Obszary wodno-błotne stanowią, wraz z obszarami leśnymi, podstawowe układy przyrodnicze, które spełniają funkcje, min.: hamują odpływ wód podziemnych do rzek, retencjonują wody podziemne i powierzchniowe, oczyszczają wody, akumulują ograniczony węgiel i azot, podtrzymują i wzbogacają różnorodność form życia.</p> <p>W „Strategii rozwoju obszarów wodno-błotnych w Polsce” określono cele nadrzędne dla takich obszarów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapewnienia ciągłości istnienia i naturalnego charakteru środowisk zachowanych dotychczas obszarów wodno-błotnych oraz pełnionych przez nie funkcji ekologicznych, • zatrzymania procesu degradacji i zanikania środowisk wodno-błotnych, • restytucji przyrodniczej obszarów zdegradowanych. <p>Ochrona ta powinna być realizowana w odniesieniu do całych ekosystemów, jak i pojedynczych elementów składających się na różnorodność biologiczną: biotopów wodno-błotnych, zbiorowisk roślinnych, a także cennych gatunków fauny i flory.</p>	Nie przewiduje się działań, które mogłyby pogarszać stan środowiska w obszarach wodno-błotnych oraz na terenach podmokłych.
krajobraz/ ład przestrzenny	-	Nie planuje się inwestycji ingerujących w krajobraz. Inwestycje będą miały pozytywny wpływ na krajobraz, ponieważ w ich wyniku przeprowadzania zostaną odpowiednio zagospodarowane oraz dostosowane do pełnienia nowych funkcji tereny zaniedbane oraz tereny, gdzie infrastruktura techniczna będzie zmodernizowana i służąca poprawie środowiska. Zadania przewidują również wzrost jakości przestrzeni publicznych i turystycznych.
powietrze	-	Zadania zawarte w projekcie "Programie Ochrony Środowiska..." są zgodne z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. poz. 1031). Na etapie realizacji większości działań inwestycyjnych można przyjąć czasowe i krótkotrwałe pogorszenie stanu powietrza w rejonie jego przeprowadzania, z powodu wykorzystania emisyjnego sprzętu budowlanego. Wpływ pozytywny na etapie eksploatacji inwestycji dotyczy niemal

		<p>wszystkich inwestycji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprzez termomodernizację budynków nastąpi wzrost oszczędności energii, redukcja strat ciepła, ograniczenie „niskiej emisji”, zmniejszenie emisji szkodliwych substancji chemicznych (m. in. CO₂, SO₂) do środowiska • dzięki zmodernizowanym szlakom komunikacyjnym zwiększy się płynność ruchu, zmniejszy zapylenie i emisja spalin • budowa instalacji fotowoltaicznych - zwiększy udział wykorzystania energii odnawialnej w bilansie energetycznym gminy. <p>Przeprowadzanie powyższych inwestycji ma zdecydowanie krótkotrwały uciążliwy wpływ na ludzi (podczas realizacji inwestycji), a efekty działań będą znacząco pozytywne i odczuwalne w perspektywie długoterminowej.</p>
<p>wody powierzchniowe i podziemne oraz odprowadzenie i oczyszczanie ścieków (w tym wód deszczowych)</p>	<p>Cele środowiskowe i zasady ochrony wód określa art. 38 ustawy „Prawo wodne” z dnia 18.07.2001 (Dz. U. z 2015, poz. 469). Wody jako integralna część środowiska oraz siedliska dla zwierząt i roślin podlegają ochronie. Celem ich ochrony jest utrzymanie oraz poprawa ich jakości oraz biologicznych stosunków w środowisku wodnym i na terenach podmokłych. Cele powinny być osiągnięte poprzez podejmowanie działań zawartych w programie wodno-środowiskowym kraju. Działania te w szczególności powinny polegać na stopniowej redukcji i w konsekwencji eliminacji zanieczyszczeń szkodliwych dla środowiska wodnego. W obu przypadkach wskazano na konieczność utrzymania co najmniej dobrego stanu chemicznego wód.</p> <p>W „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły”, na podstawie art. 4 RDW (dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna), określone zostały cele środowiskowe dla wód powierzchniowych, obszarów chronionych oraz wód podziemnych. Zgodnie z zapisami, dla naturalnych części wód celem środowiskowym będzie osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, natomiast dla silnie zmienionych oraz sztucznych części wód - co najmniej dobrego potencjału ekologicznego.</p>	<p>Inwestycje zawarte w projekcie "Programu Ochrony Środowiska..." nie będą powodować negatywnych skutków i oddziaływać na wody podziemne i powierzchniowe. Działania dotyczące rozbudowy i modernizacji sieci wodociągowej, kanalizacyjnej są inwestycjami proekologicznymi i nie przyniosą negatywnych skutków.</p>
<p>oddziaływania pól elektromagnetycznych</p>	<p>Zasady ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych reguluje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól</p>	<p>Nie przewiduje się realizacji inwestycji, które byłyby potencjalnymi emitarami pól elektromagnetycznych i miałyby znaczący wpływ na tereny zabudowy mieszkaniowej oraz miejsca dostępne dla ludności.</p>

Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu "Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024"

<p>nych na tereny zabudowy mieszkaniowej oraz miejsca dostępne dla ludności</p>	<p>elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów. Ochrona przed niekorzystnym działaniem pola elektromagnetycznego polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska naturalnego poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utrzymanie poziomów elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego poniżej dopuszczalnego lub co najwyżej na poziomie dopuszczalnym, • zmniejszenie poziomu elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. 	<p>W chwili obecnej działające na terenie gminy stacje elektroenergetyczne są obiektami ogrodzonymi, gdzie nie występują przekroczenia dopuszczalnych norm promieniowania elektromagnetycznego. Pola elektromagnetyczne emitowane przez urządzenia zamykają się w granicach obiektu i nie wpływają niekorzystnie na otoczenie. Nie przewiduje się lokalizacji urządzeń, które miałyby większy wpływ na promieniowanie elektromagnetyczne dla mieszkańców niż obecnie istniejące.</p>
<p>gleba</p>	<p>Ochrona gleby zmierza do zmniejszania uciążliwości działań człowieka na środowisko, ale także do renaturalizacji terenów już zniszczonych i przywracania ponownie ich funkcji przyrodzie.</p>	<p>Inwestycje realizowane na terenach zurbanizowanych przewidują, w niektórych przypadkach, naruszenie warstwy ziemi na etapie prowadzenia prac i uporządkowanie terenu po ich zakończeniu (np. przy budowie ciągów komunikacyjnych, inwestycji liniowych).</p>
<p>gospodarkę odpadami</p>	<p>Od 1 lipca 2013 roku weszły w życie przepisy o przejęciu obowiązków gospodarowania odpadami przez gminy i ponoszenia opłat przez wytwórców. Zorganizowany system gospodarki odpadami w gminie zapewnia odbiór odpadów komunalnych zmieszanych i zbieranych selektywnie, odpadów niebezpiecznych. Odpady wywożone są poza teren gminy do unieszkodliwiania (odpady niebezpieczne) lub wykorzystania gospodarczego.</p>	<p>Racjonalna gospodarka oraz prowadzenie selektywnej zbiórki i odzysk surowców, według zasady "zaśmiecający płaci", stanie się przyczyną poprawy jakości środowiska. Transportem i odbiorem odpadów zajmują się wyspecjalizowane firmy na podst. umów z Gminą.</p>
<p>klimat</p>	<p>-</p>	<p>„Program Ochrony Środowiska...” nie przewiduje inwestycji o tak szerokim zakresie, które miałyby znaczący wpływ na zmianę klimatu gminy i jej otoczenia.</p>
<p>poziom hałasu</p>	<p>Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112) określa normy powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu.</p>	<p>Najbardziej uciążliwe dla otoczenia będą prace związane z prowadzeniem prac ziemnych i budowlanych, np. modernizacja dróg, budowa nowych obiektów. Roboty drogowe o dużej koncentracji sprzętu budowlanego powodują istotne pogorszenie klimatu akustycznego w otoczeniu miejsca ich realizacji nawet do 25 m - 83,4 dB(A), 50 m - 73,7 dB(A), 100 m - 58,3 dB(A), 200 m - 48,9 dB(A). Po przeprowadzeniu inwestycji uciążliwości nie będą już takie znaczne. Poziom hałasu w czasie realizacji innych inwestycji jest zależny od skali inwestycji, jej usytuowania i przebiegu prac - w chwili obecnej trudny do przeanalizowania. W przypadku realizacji zadań, takich jak modernizacja dróg, na etapie</p>

		eksploatacji inwestycji zmniejszą się niekorzystne oddziaływania hałasu na ludzi i poziomy emisji hałasu, zwłaszcza w otoczeniu zabudowy mieszkaniowej.
ryzyko wystąpienia poważnych awarii	<p>Przez pojęcie poważnych awarii rozumie się zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję powstałą w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania, lub transportu w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.</p> <p>W celu przeciwdziałania poważnym awariom organy Inspekcji Ochrony Środowiska: prowadzą kontrole podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii, prowadzą szkolenia dla organów administracji oraz podmiotów w/w, badają przyczyny powstawania oraz sposoby likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska, prowadzą rejestr zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku, w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska, prowadzą rejestr poważnych awarii.</p>	Zadania w ramach projektu POŚ zmagają do poprawy stanu infrastruktury technicznej, żeby zmniejszyć ryzyko awarii i niekorzystnych skutków dla środowiska, np. wycieku substancji ropopochodnych lub niebezpiecznych na drogach. W związku z powyższym, w wyniku realizacji działań inwestycyjnych powinno zmniejszyć się zagrożenie poważną awarią, a w przypadku jej wystąpienia oddziaływanie na zdrowie i życie ludzi oraz na środowisko powinno się zminimalizować.

Oddziaływanie inwestycji na ludzi:

Element	Oddziaływanie inwestycji
zdrowie i życie ludzi	<p>Większość zadań przewidzianych do realizacji na terenie gminy będzie miała pozytywny wpływ na zdrowie i życie ludzi, ponieważ w ich wyniku zmniejszą się niekorzystne oddziaływania np. zmniejszenie uciążliwości hałasu czy emisji spalin w wyniku modernizacji dróg, oszczędne gospodarowanie wodą w wyniku przeprowadzenia inwestycji rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, oszczędność ciepła w wyniku termomodernizacji i wymiany źródeł ciepła, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii itp.</p> <p>Projekty przewidziane do realizacji na terenie gminy nie będą miały znaczącego oddziaływania na zdrowie i życie ludzi, ponieważ są to zadania głównie budowlane, odbywające się z zamkniętym, zazwyczaj niewielkim obszarze, ograniczające swoje oddziaływanie do danego obiektu, terenu lub jego najbliższego otoczenia. Przy zachowaniu przepisów BHP oraz postępowania przy prowadzeniu inwestycji budowlanych nie powinno dojść do sytuacji, w których narażone byłoby zdrowie i życie ludzi.</p>

7. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji POŚ

Prawidłowo realizowany rozwój przestrzenny gminy powinien uwzględniać ochronę środowiska naturalnego oraz eliminować wszystkie zagrożenia mogące zakłócić jego funkcjonowanie.

Część obiektów i form zagospodarowania przestrzeni, w stosunku do których przewidziano zadania inwestycyjne zapisane w „Programie Ochrony Środowiska ...”, już istnieje. Obecny dokument uwzględnia głównie zmiany dotyczące podniesienia atrakcyjności terenów gminy oraz aktywizacji obszarów, zarówno w aspekcie gospodarczym, społecznym, jak i środowiskowym.

Potencjalne zmiany stanu środowiska, jakie mogłyby mieć miejsce w przypadku braku realizacji ustaleń "Programu..." to:

- pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- postępująca degradacja gleb,
- postępująca degradacja zasobów przyrodniczych oraz walorów kulturowych,
- degradacja walorów krajobrazu,
- pogorszenie jakości powietrza,
- wzrost zużycia surowców i wody,
- pogorszenie jakości życia mieszkańców.

Należy zatem przyjąć, że ewentualne negatywne skutki dla środowiska byłyby większe przy braku realizacji zamierzeń omawianego dokumentu. Ponadto, z uwagi na fakt konieczności dostosowania zapisów „Programu...” do obecnych przepisów i norm prawnych, nie byłoby zasadne zaniechanie realizacji postanowień omawianego dokumentu. Zaniechanie działań negatywnie wpłynęłoby na dalszy rozwój przestrzenny gminy, a co za tym idzie także na rozwój społeczny i gospodarczy – zmniejszenie atrakcyjności gminy.

8. Propozycje rozwiązań alternatywnych służących zapobieganiu, ograniczaniu lub kompensacji przyrodniczej negatywnych oddziaływań na środowisko w związku z realizacją projektu POŚ

Działania łagodzące to środki zmierzające do zmniejszenia lub nawet eliminacji negatywnego oddziaływania na element środowiska społecznego lub przyrodniczego.

Działania kompensujące to działania najczęściej niezależne od przedsięwzięcia inwestycyjnego, których celem jest kompensacja znaczącego niekorzystnego oddziaływania na środowisko, jakie jest spowodowane realizacją tego przedsięwzięcia. Zgodnie z art. 41 ustawy Prawo ochrony środowiska, projekt kompensacji przyrodniczej może być zawarty w prognozie oddziaływania na środowisko planów, programów i strategii. Natomiast zgodnie z art. 75 powyższej ustawy kompensacja przyrodnicza może być realizowana tylko wówczas, gdy „ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa”.

"Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024" nie jest konkretnym opracowaniem określającym szczegółowo planowane działania na terenie gminy. Jak wykazano w powyższych rozdziałach większość zaproponowanych do realizacji przedsięwzięć ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. Ponadto dokument przedstawia ogólne propozycje inwestycji i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych działań.

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach POŚ, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko należą przede wszystkim na etapie budowy inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej: inwestycje wodociągowe, kanalizacyjne i rozbudowa dróg. Negatywne oddziaływanie tych inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak i w fazie eksploatacji inwestycji pozwoli także ograniczyć te oddziaływania.

Do rozwiązań zapobiegających lub ograniczających ewentualne negatywne oddziaływania na środowisko należą:

- zminimalizowanie konieczności wycinki drzew związanych z nowymi inwestycjami – lokalizacja inwestycji powinna w jak najmniejszym stopniu odbywać się kosztem istniejącego drzewostanu
- zaplanowanie miejsc do nasadzeń drzew, niekolidujących z planami zagospodarowania przestrzennego
- zapobieganie powstawaniu oraz niewłaściwemu postępowaniu z powstałymi odpadami w trakcie prowadzenia prac inwestycyjnych oraz w fazie eksploatacji
- zapobieganie zwiększonej emisji hałasu w związku z prowadzeniem prac – korzystanie z nowoczesnych maszyn w dobrym stanie technicznym, ograniczenie działań do pory dziennej
- wprowadzania nasadzeń w obszarach o zwieszonym ruchu kołowym, w celu ochrony przed hałasem komunikacyjnym, związanym np. ze zwiększeniem presji turystycznej

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych
- prowadzenie kontroli zakładów przemysłowych w zakresie emisji zanieczyszczeń powietrza, ścieków
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

W stosunku do konkretnych inwestycji należy przewidzieć odrębne działania zapobiegające naruszeniom zasobów środowiskowych. I tak:

- realizacja zadań rozbudowy infrastruktury sieciowej – wodociągowej i kanalizacyjnej- (opracowanie koncepcji budowy zgodnej z warunkami ukształtowania terenu i rzeczywistymi potrzebami długoterminowymi, odpowiednie zabezpieczenie terenu prac ziemnych, właściwe postępowanie ze sprzętem, powstałymi odpadami, przestrzeganie dziennej pory prowadzenia prac, odtworzenie szaty roślinnej naruszonej w czasie budowy)
- realizacja zadań modernizacji i rozbudowy dróg (dopasowanie technologii, zabezpieczenie spływu z nawierzchni jezdni, odpowiednie zabezpieczenie terenu prac ziemnych, odpowiednie zabezpieczenie krzyżujących się instalacji, właściwe postępowanie ze sprzętem, powstałymi odpadami, przestrzeganie dziennej pory prowadzenia prac, odtworzenie szaty roślinnej naruszonej w czasie budowy, budowy przejść dla zwierząt)
- realizacja zadań termomodernizacji obiektów i wymiany źródeł ciepła (opracowanie technologii, dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt, korzystanie z nowoczesnych technologii i urządzeń niskoemisyjnych)
- realizacja zadania usuwania azbestu (stosowanie się do przepisów BHP oraz przepisów związanych z właściwą rozbiórką, składowaniem i wywozem materiałów zawierających azbest, wykonywania zadania przez wyspecjalizowane podmioty).

Prace budowlane wykonane pod nadzorem archeologa i w uzgodnieniu z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska, Inspektorem Sanitarnym oraz Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wyeliminują ewentualny wpływ na obiekty chronione.

Projekt "Programu..." nie zawiera rozwiązań służących kompensacji ewentualnych negatywnych oddziaływań na środowisko. Ze względu na specyfikę terenu, który jest przedmiotem opracowania, a także ze względu na specyfikę proponowanych działań, braku rozwiązań służących kompensacji przyrodniczej nie można jednak oceniać jako wady opracowania, gdyż nie przewiduje się w wyniku jego realizacji powstania istotnych sytuacji konfliktowych.

W wyniku realizacji ustaleń „Programu...” nie zaistnieją straty w obszarach chronionych położonych w granicach gminy i jej sąsiedztwie.

Skutki środowiskowe podejmowanych działań silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego przy niektórych inwestycjach należy rozważać warianty alternatywne tak aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko. Jako warianty alternatywne przedsięwzięcia można rozważać:

- warianty lokalizacji,
- warianty konstrukcyjne i technologiczne,
- warianty organizacyjne,

- wariant niezrealizowania inwestycji tzw. wariant "0". Wariant "0" nie oznacza, że nic się nie zmieni, ponieważ brak realizacji inwestycji może także powodować konsekwencje środowiskowe.

W przypadku realizacji jakichkolwiek inwestycji (np. w infrastrukturze technicznej) możliwe jest osłabienie poszczególnych komponentów środowiska w trakcie jej realizacji, ale po jej przeprowadzeniu szkody automatycznie zostaną naprawione. Oceniając wpływ na różne elementy środowiska należy zauważyć, że zmiany pozytywne będą istotne i zauważalne, podczas gdy prognozowane zmiany negatywne będą raczej o niewielkiej skali oddziaływania. Dlatego też, w tym kontekście, trudno wskazywać rozwiązania alternatywne.

Ponadto przed przeprowadzaniem konkretnej inwestycji inwestor zobowiązany jest do przeprowadzenia oceny możliwości lokalizacyjnych, zdobycia wymaganych prawem pozwoleń oraz wykonanie oceny oddziaływania na środowisko (jeśli istnieje taka konieczność) wraz z przedstawieniem rozwiązań alternatywnych, ograniczających lub kompensujących poniesione straty środowiskowe.

9. Niedostatki i braki materiałów utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania na środowisko ustaleń projektowanego dokumentu

W trakcie opracowywania "Prognozy..." nie stwierdzono istotnych niedostatków lub braków materiałów, które ograniczyłyby możliwość jej wykonania. W trakcie prac nad "Programem Ochrony Środowiska..." opierano się na wszelkich dostępnych materiałach dotyczących opracowania diagnozy obecnego stanu środowiska gminy Stara Błotnica oraz na dokumentach planistycznych gminy i innych podmiotów.

Podczas wdrażania "Programu..." zakłada się wykorzystanie obecnie znanych i używanych metod, technik, technologii. Dlatego też schematy: oceny, wdrażania, ewaluacji, monitoringu jego wskaźników i finansowania „Programu...” zostały nakreślone.

10. Oddziaływania transgraniczne POŚ

Obowiązek rozważania możliwości transgranicznego oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć wynika z Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzonej w Espoo dnia 25 lutego 1991 roku oraz z Ustawy Prawo Ochrony Środowiska. Specjalnej analizie powinny podlegać inwestycje zlokalizowane blisko granic państwa, a także te realizowane dalej, ale ze względu na rozmiar przedsięwzięcia mogące powodować znaczące emisje lub zmiany w środowisku.

Gmina Stara Błotnica nie jest położona w obszarze przygranicznym, a realizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024” nie powoduje żadnych konsekwencji dla ewentualnych skutków środowiskowych, których charakter mógłby posiadać znaczenie transgraniczne.

Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach „Programu Ochrony Środowiska...” ma charakter regionalny i ewentualne negatywne oddziaływanie tych przedsięwzięć będzie miało zasięg lokalny.

Na etapie prognozy stwierdzono, że realizacja „Programu Ochrony Środowiska...” nie wskazuje możliwości negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

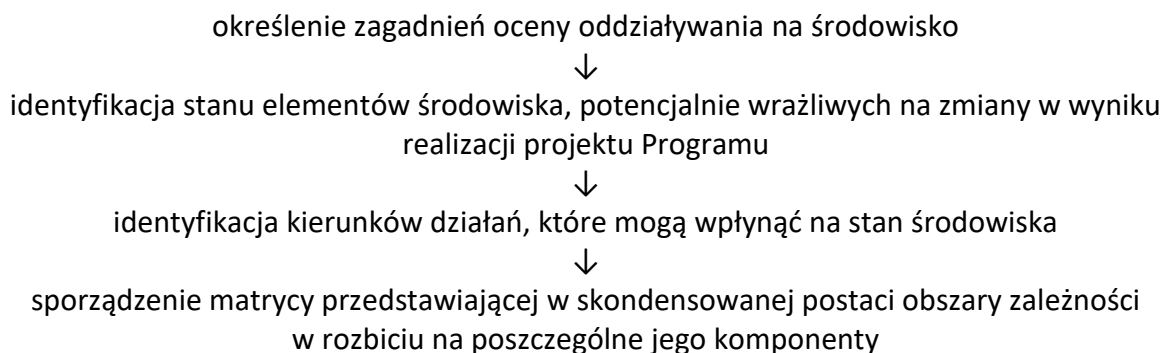
11. Informacje końcowe

11.1. Metody wykorzystane przy opracowaniu „Prognozy...” i analizie "Programu Ochrony Środowiska..."

Przy opracowywaniu Prognozy oddziaływania na środowisko dla "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024" posłużono się następującymi metodami:

- aby w pełni ocenić czy poddawany prognozie dokument zawiera elementy zapewniające ochronę środowiska kierujące się zasadą zrównoważonego rozwoju zbadano zgodność "Programu..." z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla (wspólnotowych, krajowych, wojewódzkich),
- przeprowadzono analizę zgodności dokumentu z innymi dokumentami strategicznymi obowiązującymi na terenie gminy,
- w bezpośrednim badaniu prognozy oddziaływania na środowisko dokumentu "Programu..." posłużono się metodą sporządzenia matrycy interakcji: wpływ danej inwestycji na poszczególne komponenty środowiska naturalnego oznaczono określonym symbolem.

Schemat przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko

Niniejsza "Prognoza oddziaływania na środowisko..." została opracowana na podstawie zapisów ustawy Prawo ochrony środowiska i ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Przy sporządzaniu niniejszej prognozy wykorzystano również informacje udostępnione przez: WIOŚ w Warszawie, Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, Urząd Gminy Stara Błotnica, a także posiadaną wiedzę i doświadczenia w zakresie ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć.

Analizie poddano aktualny i prognozowany stan ochrony środowiska na terenie gminy oraz proponowane kierunki działań w tym zakresie.

11.2. Metody analizy realizacji skutków POŚ

Zasadnicze znaczenie w monitorowaniu i stymulowaniu realizacji projektu "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024" posiada organ wykonawczy gminy. Projekt określa zasady oceny i monitorowania efektów jej realizacji (wskaźniki ilościowe i jakościowe), które pozwolą określić stopień realizacji poszczególnych działań i związane z tym zmiany w środowisku.

Projekt "Programu..." jest dokumentem planistycznym, którego realizacja zależy od bardzo wielu czynników, nie tylko od możliwości inwestycyjnych gminy, ale też od planów i zasobów osób indywidualnych.

12. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024", została opracowana zgodnie z ustawą „Prawo ochrony środowiska” i stanowi element procedury postępowania w sprawie oceny oddziaływania tego dokumentu na środowisko przyrodnicze obszaru gminy.

Zakres merytoryczny prognozy wynika z art. 41 ust. 2 w/w ustawy. Celem „Prognozy...” jest identyfikacja potencjalnych oddziaływań skutków wykonania „Programu...” na środowisko i stwierdzenie czy realizacja zawartych w niej założeń sprzyjać będzie ochronie środowiska i zrównoważonemu rozwojowi. „Prognoza...” ma na celu określenie prawdopodobnych skutków realizacji „Programu...” na poszczególne komponenty środowiska w ich wzajemnym powiązaniu. Wpływ ten ma dotyczyć w szczególności: obszarów Natura 2000, bioróżnorodności przyrodniczej, roślin, zwierząt, ludzi, krajobrazu, wód, powierzchni ziemi, powietrza, klimatu, dóbr materialnych i dóbr kultury.

Gmina Stara Błotnica położona jest w południowej części województwa mazowieckiego, w powiecie białobrzeskim. Powierzchnia Gminy wynosi 96 km², ludność to 5 220 mieszkańców (stan na 31.12.2015r.).

Skrócona charakterystyka środowiska gminy Stara Błotnica:

- wskaźnik lesistości wynosi 41,1%,
- obszary podlegające ochronie w gminie to: Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Rzeki Pilicy i Drzewiczki, 1 pomnik przyrody
- Obszar gminy Stara Błotnica położony jest w obrębie dwóch jednostek fizjograficznych: Równiny Kozienickiej w obrębie makroregionu Nizin Środkowo – Mazowieckich oraz Równiny Radomskiej w obrębie makroregionu Wzniesień Południowomazowieckich. Równina Kozienicka zajmuje 75% powierzchni gminy (wschód przedmiotowego terenu). Równina Radomska stanowi 25% obszaru gminy (część zachodnia gminy).
- Na terenie Gminy Stara Błotnica dominują gleby brunatne, bielcowe, pseudo – bielcowe i rdzawe. W dolinach rzecznych występują głównie mady (wytworzone z piasków słabo gliniastych i luźnych, rzadziej piasków gliniastych czy glin). Gleby torfowe i murszowe występujące na obszarze gminy (teren torfowiska „Siekluki”) są zniszczone przeprowadzanymi zmianami melioracyjnymi. W gminie przeważają kompleksy zbożowo-pastewny mocny i słaby, na którym uprawia się głównie żyto, owies i ziemniaki.
- Około 75% powierzchni gminy znajduje się w dorzeczu Radomki, a rzeką odwadniającą w/w obszar jest Tymianka z bogatą siecią bezimiennych dopływów oraz licznymi rowami melioracyjnymi. Niewielki północno-zachodni fragment gminy należy do dorzecza Pierzchnianki. Na obszarze gminy znajdują się niewielkie zbiorniki retencyjne, które wykorzystywane są w celach gospodarczych lub hodowli ryb.
- Wody podziemne, eksploatowane na terenie gminy pochodzą z kilku poziomów wodonośnych: jurajskiego (GZWP nr 412 „Szydłowiec-Goszczewice”), kredowego, trzeciorzędowego (GZWP nr 215 „Subniecka Warszawska”) i czwartorzędowego (poza zasięgiem GZWP).

W projekcie "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024” określone zostały następujące priorytety:

- poprawa stanu środowiska naturalnego na terenie gminy w poszczególnych jego obszarach
- rozwój gospodarczy gminy z wykorzystaniem walorów środowiska naturalnego

Działania w "Programie..." realizowane będą w latach 2017-2024 w podziale na grupy:

1. Ochrona powietrza atmosferycznego
2. Ochrona przed hałasem
3. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym
4. Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych
5. Gospodarka odpadami
6. Ochrona gleb i racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych
7. Ochrona środowiska przyrodniczego
8. Minimalizacja zagrożeń dla środowiska
9. Edukacja ekologiczna

W "Prognozie..." przeprowadzone analizę stanu aktualnego środowiska naturalnego w gminie oraz analizę zagrożeń dla jego poszczególnych komponentów. Przeanalizowano możliwy wpływ wskazanych do realizacji zadań na następujące elementy: obszary Natura 2000, różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta i rośliny, wodę, powietrze, powierzchnie ziemi i gleby, przyrodę i krajobraz. Przewidywane znaczące oddziaływania na środowisko (bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych, długoterminowych i stałych i chwilowych) przedstawione zostały w podziale na poszczególne grupy zadań. Ponadto wykazano wpływ inwestycji na:

- poszczególne formy ochrony przyrody,
- chronione gatunki zwierząt, roślin i grzybów,
- na drożność korytarzy ekologicznych i zadrzewień,
- ekosystemy wodno- błotne, łąki i torfowiska,
- krajobraz,
- na wody powierzchniowe i podziemne oraz odprowadzenie i oczyszczanie ścieków (w tym wód deszczowych),
- oddziaływanie pól elektromagnetycznych z urządzeń infrastruktury technicznej w terenach zabudowy mieszkaniowej oraz miejscach dostępnych dla ludności,
- gospodarkę odpadami,
- ryzyko wystąpienia poważnych awarii,
- klimat,
- poziom hałasu,
- zdrowie i życie ludzi.

Przy tak przeprowadzonej ocenie możliwe było generalne określenie potencjalnych niekorzystnych skutków środowiskowych związanych z realizacją poszczególnych założeń "Programu...". Wykazano, że żadne z proponowanych działań nie ma znaczącego, negatywnego oddziaływania na środowisko. Potencjalne negatywne krótkoterminowe oddziaływania na zasoby środowiska mogą być związane z fazą realizacji inwestycji: rozbudowy infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja), infrastruktury drogowej. Dla większości przedsięwzięć bezpośrednie oddziaływanie na środowisko będzie lokalne i krótkotrwałe. Oddziaływania te mogą być także znacznie ograniczone poprzez wybór odpowiedniej lokalizacji, właściwą realizację oraz użytkowanie inwestycji. Działania

podejmowane w ramach „Programu...” przyniosą dodatnie – pozytywne – skutki dla środowiska w perspektywie długoterminowej.

Ponieważ większość proponowanych przedsięwzięć ma pozytywny wpływ na środowisko proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. W przypadku inwestycji, których oddziaływanie na środowisko może być negatywne należy, przed przystąpieniem do realizacji, rozważyć warianty alternatywne tak, aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie niekorzystnie oddziaływać. Szczegółowa analiza oddziaływań na środowisko poszczególnych inwestycji możliwa będzie na etapie wydawania decyzji środowiskowej i innych niezbędnych uzgodnień.

Realizacja żadnego z proponowanych działań na terenie gminy nie pociągnie za sobą transgranicznego oddziaływania na środowisko.

W przypadku, gdy "Program Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024" nie zostanie wdrożony prowadzić to może do pogłębiania się problemów ochrony środowiska (co negatywnie wpływać będzie m.in. na zdrowie mieszkańców).

Przeprowadzona analiza i ocena działań zawartych w projekcie "Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Stara Błotnica na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024" pozwala na stwierdzenie, że generalnie ich realizacja spowoduje poprawę jakości środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, a także wpłynie na ograniczanie zużywania zasobów środowiskowych.